

25 877 Regels met betrekking tot de inlichtingen- en veiligheidsdiensten alsmede wijziging van enkele wetten (Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 19..)

NOTA VAN WIJZIGING

Het voorstel van wet wordt als volgt gewijzigd:

A

In de artikelen 1, 20, tweede en derde lid, 22, tweede en vierde lid, 24, tweede lid, 25, derde lid, 26, zevende lid, en 55, tweede en derde lid, wordt "Onze Minister van Binnenlandse Zaken" telkens vervangen door: Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

B

Artikel 1, onderdeel f, komt te luiden:

f. gegevensverwerking of verwerking van gegevens: elke handeling of elk geheel van handelingen met betrekking tot gegevens, waaronder in ieder geval het verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, bijwerken, wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiding of enige andere vorm van terbeschikkingstelling, samenbrengen, met elkaar in verband brengen, alsmede het afschermen, uitwissen of vernietigen van gegevens;.

C

Artikel 6 wordt als volgt gewijzigd:

1. De aanhef van het tweede lid komt te luiden:

2. De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst heeft in het belang van de nationale veiligheid tot taak:.

2. In het tweede lid, onderdeel c, wordt "het belang van de staat" vervangen door: de nationale veiligheid.

3. In het tweede lid vervalt, onder vervanging van de puntkomma aan het slot van onderdeel c door een punt, onderdeel d.

4. Na het tweede lid wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende:

3. De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst heeft voorts tot taak het verrichten van onderzoek betreffende andere landen ten aanzien van onderwerpen, die door Onze Minister-President, Minister van Algemene Zaken, in overeenstemming met Onze betrokken Ministers zijn aangewezen:

a. in het belang van de nationale veiligheid voor zover het onderwerpen betreft met een overwegend niet-militaire relevantie, of

b. met het oog op vitale economische belangen van Nederland.

D

Artikel 7, tweede lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. De aanhef komt te luiden:
2. De Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst heeft in het belang van de nationale veiligheid tot taak:.
2. In onderdeel e vervalt: met het oog op het belang van de staat.

E

In artikel 10, eerste lid, onder b, wordt “de veiligheid of voor andere gewichtige belangen van de staat” vervangen door: de nationale veiligheid.

F

In artikel 14 wordt na het tweede lid een nieuw lid toegevoegd, luidende:

3. Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties draagt zorg voor de archiefbescheiden die verband houden met de gegevensverwerking ten behoeve van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst door de ambtenaren, bedoeld in artikel 55, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar een rijksarchiefbewaarplaats.

G

In artikel 17 wordt “de houder van een verzameling van persoonsgegevens” telkens vervangen door: de verantwoordelijke voor een gegevensverwerking.

H

In artikel 18 wordt “artikel 6, tweede lid, onder a en d” vervangen door: artikel 6, tweede lid, onder a, en derde lid.

I

In artikel 21 wordt na het zevende lid een nieuw lid toegevoegd, luidende:

8. Met betrekking tot het oprichten van rechtspersonen als bedoeld in het eerste lid, onderdeel b, blijft artikel 29, eerste en tweede lid, van de Comptabiliteitswet buiten toepassing.

J

In artikel 23, derde lid, wordt “in overeenstemming met hoofd van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst” vervangen door: in overeenstemming met het hoofd van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.

K

Artikel 25 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid wordt gewijzigd als volgt:
  - a. In de eerste volzin wordt "opnemen" vervangen door: ontvangen, opnemen.
  - b. In de tweede volzin vervalt: tot het aanwenden van technische voorzieningen.
2. Het vierde lid komt te luiden:
4. Het verzoek om toestemming, bedoeld in het tweede en derde lid, wordt gedaan door het hoofd van de dienst en bevat ten minste:
  - a. een aanduiding van de bevoegdheid die de dienst wenst uit te oefenen en, voor zover van toepassing, het nummer, bedoeld in artikel 1.1, onder t, van de Telecommunicatiewet;
  - b. gegevens betreffende de identiteit van de persoon dan wel de organisatie ten aanzien van wie onderscheidenlijk waarvan de uitoefening van de desbetreffende bevoegdheid wordt verlangd;
  - c. de reden waarom uitoefening van de desbetreffende bevoegdheid wordt verlangd.
3. Het vijfde lid komt te luiden:
5. Indien bij het verzoek om toestemming het nummer als bedoeld in het vierde lid, onder a, nog niet bekend is, wordt de toestemming slechts verleend onder de voorwaarde dat de bevoegdheid slechts mag worden uitgeoefend, zodra het desbetreffende nummer bekend is. De diensten zijn bevoegd tot het gebruik van een technisch hulpmiddel waarmee het nummer, bedoeld in de eerste volzin, kan worden verkregen. De bevoegdheid, bedoeld in de tweede volzin, mag slechts worden uitgeoefend, indien door Onze betrokken Minister daarvoor op een daartoe strekkend verzoek toestemming is verleend aan het hoofd van de dienst.
4. Het zevende lid vervalt onder vernumming van het achtste lid tot zevende lid.
5. Na het zevende lid wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende:
8. Het derde lid is niet van toepassing ten aanzien van het gericht ontvangen en opnemen van niet-kabelgebonden telecommunicatie dat zijn oorsprong of bestemming heeft in andere landen aan de hand van een technisch kenmerk. Voor zover deze telecommunicatie betrekking heeft op militair berichtenverkeer is geen toestemming vereist als bedoeld in artikel 19.

L

Na artikel 25 wordt een nieuw artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 25a

1. De diensten zijn bevoegd tot het met een technisch hulpmiddel ontvangen en opnemen van niet-kabelgebonden telecommunicatie dat zijn oorsprong of bestemming in andere landen heeft aan de hand van een technisch kenmerk ter verkenning van de communicatie. De diensten zijn bevoegd om van daarbij ontvangen gegevens

kennis te nemen. Tot de bevoegdheid, bedoeld in de eerste volzin, behoort tevens de bevoegdheid om versleuteling van de telecommunicatie ongedaan te maken.

2. Voor de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid, is geen toestemming vereist als bedoeld in artikel 19.

3. Zodra door toepassing van de bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid, de identiteit van de persoon of organisatie van wie onderscheidenlijk waarvan de telecommunicatie afkomstig is, is vastgesteld, kan daarvan aantekening worden gemaakt indien zulks noodzakelijk is voor de goede taakuitvoering door de dienst.

4. Zodra door toepassing van de bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid, de identiteit van de persoon of de organisatie van wie onderscheidenlijk waarvan de telecommunicatie afkomstig is, is vastgesteld, wordt binnen twee dagen een verzoek om toestemming als bedoeld in artikel 25, tweede lid, ingediend, indien het ontvangen en opnemen van de telecommunicatie van de desbetreffende persoon of organisatie noodzakelijk is voor een goede taakuitvoering door de dienst.

5. Indien het ontvangen en opnemen van de telecommunicatie van de desbetreffende persoon of organisatie niet noodzakelijk is voor een goede taakuitvoering door de dienst, worden de ingevolge het eerste lid ontvangen en opgenomen gegevens terstond vernietigd.

M

Artikel 26 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, tweede volzin, vervalt: tot het aanwenden van technische hulpmiddelen.

2. In het derde lid worden de volgende wijzigingen aangebracht:

a. In onderdeel a vervalt: de hoedanigheid van.

b. In onderdeel b, wordt "artikel 1, onder cc, van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen" vervangen door: artikel 1.1, onder t, van de Telecommunicatiewet.

3. Het vijfde lid wordt als volgt gewijzigd:

a. In de eerste volzin wordt na "toestemming voor de selectie" ingevoegd: aan de hand van trefwoorden.

b. In de tweede volzin komt onderdeel a te luiden:

a. een nauwkeurige omschrijving van het onderwerp;

4. Onder vernummering van het zesde tot en met achtste lid tot zevende tot en met negende lid, wordt een nieuw lid ingevoegd, luidende:

6. Het hoofd van de dienst of namens deze een door hem daartoe aangewezen ambtenaar is bevoegd tot de vaststelling van de aan de onderwerpen gerelateerde trefwoorden. Een overzicht van de vastgestelde trefwoorden wordt jaarlijks ter kennis gebracht aan Onze betrokken Minister.

5. In het zevende lid vervalt: ,de daaraan gerelateerde trefwoorden.

6. Het negende lid komt te luiden:

9. Gegevens die zijn verzameld door uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid, en die, nadat eventuele versleuteling daarvan ongedaan is gemaakt, niet

zijn geselecteerd dan wel ten aanzien waarvan bij gelegenheid van de selectie is vastgesteld dat deze niet noodzakelijk zijn voor een goede taakuitvoering door de diensten, mogen ten hoogste een jaar worden bewaard en worden daarna terstond vernietigd.

N

Artikel 27 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. De diensten zijn bevoegd zich te wenden tot de aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken en openbare telecommunicatiediensten in de zin van de Telecommunicatiewet met het verzoek gegevens te verstrekken ter zake van alle verkeer dat over een openbaar telecommunicatienetwerk, dan wel met gebruikmaking van openbare telecommunicatiediensten heeft plaatsgevonden dan wel zal plaatsvinden ten aanzien van een in dat verzoek aangegeven nummer als bedoeld in die wet, dan wel ten aanzien van een aan een in het verzoek aangegeven persoon of organisatie toebehorend nummer. De diensten zijn bevoegd tot het gebruik van een technisch hulpmiddel waarmee het nummer, bedoeld in de eerste volzin, kan worden verkregen.

2. Het tweede lid komt te luiden:

2. Voor de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid, eerste volzin, is geen toestemming vereist als bedoeld in artikel 19. De bevoegdheid, bedoeld in de tweede volzin, mag slechts worden uitgeoefend, indien door Onze betrokken Minister daarvoor op een daartoe strekkend verzoek toestemming is verleend aan het hoofd van de dienst.

3. Het derde lid wordt gewijzigd als volgt:

a. Onderdeel a komt te luiden:

a. het nummer, bedoeld in artikel 1.1, onder t, van de Telecommunicatiewet, of

b. Onderdeel b komt te luiden:

b. gegevens betreffende de naam alsmede de woon- of verblijfplaats van de persoon dan wel de vestigingsplaats van de organisatie aan wie onderscheidenlijk waaraan het nummer, bedoeld onder a, toebehoort, en.

4. Het vijfde lid wordt gewijzigd als volgt:

a. In onderdeel a wordt "artikel 1, onder cc, van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen" vervangen door: artikel 1.1, onder t, van de Telecommunicatiewet.

b. In onderdeel b wordt na "aan wie" ingevoegd: onderscheidenlijk waaraan.

5. In het zesde lid wordt "De houders, bedoeld in artikel 64 van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen en degenen die telecommunicatiediensten voor derden verzorgen" vervangen door: De aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken en openbare telecommunicatiediensten in de zin van de Telecommunicatiewet.

O

Artikel 28 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. De diensten zijn bevoegd zich te wenden tot de aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken en openbare telecommunicatiediensten in de zin van de Telecommunicatiewet met het verzoek gegevens te verstrekken betreffende:

a. de naam en de geregistreerde woon- of verblijfplaats van de persoon dan wel de vestigingsplaats van de organisatie aan wie onderscheidenlijk waaraan het in het verzoek aangegeven nummer als bedoeld in die wet toebehoort;

b. het nummer als bedoeld in die wet, alsmede de geregistreerde woon- of verblijfplaats dan wel vestigingsplaats van de in het verzoek aangegeven persoon onderscheidenlijk organisatie.

2. In het vierde lid wordt "De houders, bedoeld in artikel 64 van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen alsmede degenen die telecommunicatiediensten voor derden verzorgen" vervangen door: De aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken en openbare telecommunicatiediensten in de zin van de Telecommunicatiewet.

P

In artikel 30, tweede lid, wordt "zo spoedig mogelijk" vervangen door: terstond.

Q

Na paragraaf 3.2.2 wordt een nieuwe paragraaf ingevoegd, luidende:

Paragraaf 3.2.3 Het uitbrengen van verslag omtrent de uitoefening van enkele bijzondere bevoegdheden

Artikel 33a

1. Onze betrokken Minister onderzoekt vijf jaar na de beëindiging van de uitoefening van een bijzondere bevoegdheid als bedoeld in de artikelen 23, eerste lid, 25, eerste lid, 26, derde lid, onderdelen a en b, alsmede artikel 29, eerste lid, voor zover is binnengetrepen in een woning zonder toestemming van de bewoner, en daarna telkens eenmaal per jaar, of de persoon ten aanzien van wie één van deze bijzondere bevoegdheden is uitgeoefend, daarvan verslag kan worden uitgebracht. Indien dit mogelijk is, geschiedt dit zo spoedig mogelijk.

2. Het verslag is schriftelijk en omvat uitsluitend:

a. gegevens betreffende de identiteit van de betrokken persoon;

b. een aanduiding van de bijzondere bevoegdheid als bedoeld in het eerste lid die ten aanzien van de betrokken persoon is uitgeoefend;

c. de persoon of instantie die voor de uitoefening van de bijzondere bevoegdheid toestemming, machtiging dan wel last heeft verleend;

- d. de datum waarop voor de bevoegdheidsuitoefening toestemming, machtiging dan wel last is verleend;
- e. de periode gedurende welke de bevoegdheidsuitoefening heeft plaatsgevonden en, indien de uitoefening van de bevoegdheid betrekking had op het binnentreden van een woning zonder toestemming van de bewoner, een aanduiding van de woning waarin is binnentreden.
3. Voor zover de bevoegdheidsuitoefening het binnentreden van een woning zonder toestemming van de bewoner betreft, blijft artikel 10, tweede lid, van de Algemene wet op het binnentreden buiten toepassing.
4. De verplichting tot het uitbrengen van een verslag, bedoeld in het eerste lid, vervalt op het moment dat is vastgesteld dat zulks redelijkerwijs niet mogelijk is.
5. Het uitbrengen van een verslag aan de persoon wordt uitgesteld, indien de desbetreffende bijzondere bevoegdheid is uitgeoefend in het kader van een onderzoek, waaromtrent verstrekking van gegevens aan de betrokken persoon, indien deze op het moment van onderzoek een aanvraag als bedoeld in artikel 48 zou hebben ingediend, ingevolge artikel 50 zou moeten worden geweigerd.
6. De verplichting tot onderzoek, bedoeld in het eerste lid, vervalt, indien het uitbrengen van een verslag omtrent de uitoefening van de desbetreffende bijzondere bevoegdheid naar redelijke verwachting ertoe leidt, dat:
- bronnen van een dienst, daaronder begrepen inlichtingen- en veiligheidsdiensten van andere landen, worden onthuld;
  - betrekkingen met andere landen en met internationale organisaties ernstig worden geschaad;
  - een specifieke toepassing van een methode van een dienst of de identiteit van degene die de betrokken dienst behulpzaam is geweest bij de toepassing van de methode worden onthuld.

R

Na artikel 37 wordt een nieuw artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 37a

1. Onverminderd het bepaalde in artikel 37 kan voorts, indien bij de verwerking van gegevens door of ten behoeve van een dienst daarvan is gebleken, schriftelijk mededeling worden gedaan van gegevens aan personen of instanties belast met een publieke taak, voor zover deze gegevens tevens van belang kunnen zijn voor de behartiging van de aan hen opgedragen belangen.
2. Artikel 38, tweede en derde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

S

Artikel 45, tweede lid, laatste volzin, vervalt.

T

Voorafgaand aan artikel 49 wordt een opschrift geplaatst, luidende:
Paragraaf 4.3a Wijze van kennisneming van gegevens

U

Artikel 49 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het derde lid vervalt.
2. Het vierde lid wordt tot derde lid vernummerd.

V

Artikel 51 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid, onder b, komt te luiden:
b. de nationale veiligheid zou kunnen schaden;.
2. In het tweede lid, onder a, wordt "staten" vervangen door: landen.

W

Na paragraaf 4.4 wordt een nieuwe paragraaf ingevoegd, luidende:

Paragraaf 4.5 Beroep

Artikel 52a

Tegen een besluit van Onze betrokken Minister ingevolge dit hoofdstuk, met uitzondering van artikel 47, staat beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

X

In artikel 54 wordt na het derde lid een nieuw lid toegevoegd, luidende:

4. In het kader van het onderhouden van verbindingen als bedoeld in het eerste lid kunnen voorts op een daartoe strekkend schriftelijk verzoek aan deze instanties technische en andere vormen van ondersteuning worden verleend ten behoeve van door deze instanties te behartigen belangen, voor zover:
  - a. deze belangen niet onverenigbaar zijn met de belangen die de diensten hebben te behartigen, en
  - b. een goed taakuitvoering van de diensten zich niet tegen de verlening van de desbetreffende vorm van ondersteuning verzet.
5. Een verzoek om ondersteuning als bedoeld in het vierde lid dient ondertekend te zijn door de daartoe bevoegde autoriteit van deze instantie en omvat een nauwkeurige omschrijving van de verlangde vorm van ondersteuning alsmede de reden waarom de

ondersteuning wenselijk wordt geacht. De verzochte ondersteuning wordt slechts verleend, indien daarvoor toestemming is verkregen van Onze betrokken Minister.

Y

Artikel 56 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "de procureur-generaal" vervangen door: het College van procureurs-generaal.
2. In het tweede lid wordt "de betrokken procureur-generaal" vervangen door: een lid van het College van procureurs-generaal.

Z

Artikel 60, tweede lid, komt te luiden:

2. De leden worden benoemd bij koninklijk besluit op voordracht van Onze betrokken Ministers gezamenlijk voor een tijdvak van zes jaar en kunnen slechts eenmaal worden herbenoemd. Voor de benoeming van de leden wordt door de Tweede Kamer der Staten-Generaal per vacature een voordracht van drie personen gedaan. Bij haar voordracht slaat de Tweede Kamer zodanig acht als haar dienstig voorkomt op een door de vice-president van de Raad van State, de president van de Hoge Raad der Nederlanden en de Nationale ombudsman gezamenlijk opgemaakte aanbevelingslijst van ten minste drie kandidaten per vacature.

AA

Artikel 61, onder g, komt luiden:

- g. wanneer naar het oordeel van Onze betrokken Ministers gezamenlijk, gehoord de Tweede Kamer der Staten-Generaal, betrokkene door handelen of nalaten ernstig nadeel toebrengt aan het in hem te stellen vertrouwen.

BB

Artikel 68 vervalt.

CC

In artikel 69, tweede lid, wordt "de veiligheid of andere gewichtige belangen van de staat" vervangen door: de nationale veiligheid.

DD

In artikel 74 wordt onder vernummering van het tweede lid tot derde lid, een nieuw lid ingevoegd, luidende:

2. De commissie van toezicht kan voorts een onderzoek als bedoeld in het eerste lid

verrichten op een daartoe strekkend verzoek van elk van de beide kamers der Staten-Generaal.

EE

Artikel 75 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid komt de tweede volzin te luiden: Het toezichtsrapport bevat een openbaar deel, waarop artikel 8, derde lid, van overeenkomstige toepassing is.
2. Het vijfde lid komt te luiden:
5. Onze betrokken Minister zendt het openbare deel van het toezichtsrapport alsmede zijn reactie daarop binnen zes weken aan de beide kamers der Staten-Generaal. Het deel van het toezichtsrapport, waarin gegevens als bedoeld in artikel 8, derde lid, zijn opgenomen, wordt door Onze betrokken Minister met zijn reactie daarop, binnen zes weken ter vertrouwelijke kennisneming gezonden aan de commissie, bedoeld in artikel 8, vierde lid.

FF

In artikel 85 wordt "artikel 25, zevende en achtste lid" vervangen door: artikel 25, zevende lid.

GG

In artikel 87 wordt "artikel 6, tweede lid, onder d" vervangen door "artikel 6, derde lid" en "artikel 6, tweede lid, onder a, c en d" door: artikel 6, tweede lid, onder a en c, derde lid.

HH

Artikel 88, onderdeel B, komt te luiden:

Artikel 139c, tweede lid, onder 3°, komt te luiden:

3°. ten behoeve van de goede werking van een openbaar telecommunicatienetwerk, ten behoeve van de strafvordering, dan wel ter uitvoering van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 19...

II

Artikel 89 komt te luiden:

In artikel 1:1, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht wordt onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel g door een puntkomma, een onderdeel toegevoegd, luidende:

h. de commissie van toezicht betreffende de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, bedoeld in artikel 59 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 19...

JJ

In artikel 91 worden na onderdeel B vier nieuwe onderdelen toegevoegd, luidende:

C

In de artikelen 2, 3, eerste lid, 4, derde lid, 6, 8, eerste lid, 9, 10, eerste lid, 13, eerste en derde lid, en 16, tweede lid, wordt “Onze Minister van Binnenlandse Zaken” telkens vervangen door: Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

D

In artikel 3, eerste en tweede lid, wordt “de veiligheid of andere gewichtige belangen van de staat” telkens vervangen door: de nationale veiligheid.

E

In artikel 7, tweede lid, wordt “de veiligheid of andere gewichtige belangen van de Staat” vervangen door: de nationale veiligheid.

F

In artikel 13, vierde lid, wordt “de veiligheid of andere gewichtige belangen van de staat en van de verzoekende mogendheid of volkenrechtelijke organisatie” vervangen door: de nationale veiligheid of de veiligheid of andere gewichtige belangen van de verzoekende mogendheid of volkenrechtelijke organisatie.

KK

Artikel 94 vervalt.

LL

Na artikel 95 worden vier nieuwe artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 95a

Artikel 33a is niet van toepassing met betrekking tot door de diensten uitgeoefende bijzondere bevoegdheden als bedoeld in het eerste lid van dat artikel, die hebben plaatsgevonden voor het tijdstip van inwerkingtreding van dat artikel.

Artikel 95b

De **Telecommunicatiewet** wordt gewijzigd als volgt:

1. Artikel 3.10, tweede lid, van de Telecommunicatiewet komt te luiden:
2. Onze Minister kan, in overeenstemming met Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties onderscheidenlijk Onze Minister van Defensie, toestemming geven tot een gebruik van de frequentieruimte dat afwijkt van het bepaalde bij of krachtens dit hoofdstuk, wanneer dit noodzakelijk is ter uitvoering van de aan de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst onderscheidenlijk Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst opgedragen taken in de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 19...
2. In artikel 13.2, eerste en tweede lid, wordt na "bijzondere last" ingevoegd: dan wel een toestemming op grond van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 19...
3. In artikel 13.4, eerste lid, wordt "in het belang van de veiligheid van de staat" vervangen door: in het belang van de nationale veiligheid en vitale economische belangen van Nederland.
4. In de artikelen 13.5, eerste lid, en 13.6, tweede lid, wordt na "bijzondere last" ingevoegd: dan wel een toestemming op grond van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 19...
5. In artikel 13.7, eerste lid, wordt "in het belang van de veiligheid van de staat" vervangen door: in het belang van de nationale veiligheid en van vitale economische belangen van Nederland.

Artikel 95c

Indien het bij koninklijke boodschap van 14 februari 1998 ingediende voorstel van wet houdende regels inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (Wet bescherming persoonsgegevens) (kamerstukken II, 1997/98, 25 892) tot wet wordt verheven en in werking treedt, komt artikel 2, tweede lid, onder b, van die wet te luiden:

b. ten behoeve van de uitvoering van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 19...

Artikel 95d

De **Wet Incompatibiliteiten Staten-Generaal en Europees Parlement** wordt als volgt gewijzigd:

1. In artikel 1, eerste lid, wordt onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel e door een puntkomma, een onderdeel toegevoegd, luidende:
f. lid van de commissie van toezicht, bedoeld in artikel 59 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 19...

2. In artikel 2, eerste lid, wordt onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel g door een puntkomma, een onderdeel toegevoegd, luidende:
h. lid van de commissie van toezicht, bedoeld in artikel 59 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 19...

MM

De artikelen 96 tot en met 102 vervallen.

NN

Artikel 105, eerste lid, komt te luiden:

1. De artikelen van deze wet treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

TOELICHTING

A

Bij gelegenheid van het aantreden van het nieuwe kabinet is de minister van Binnenlandse Zaken tevens belast met de portefeuille koninkrijksrelaties; dit is in de benaming van het departement en van de bewindspersoon tot uitdrukking gebracht. Als gevolg daarvan dient in het wetsvoorstel daar waar sprake is van minister van Binnenlandse Zaken deze vervangen te worden door minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

B

Deze wijziging strekt ertoe de definitie van het begrip gegevensverwerking (verwerking van gegevens) aan te passen aan de definitie, zoals deze in het voorstel voor een Wet bescherming persoonsgegevens is opgenomen.

C en D

In de onderdelen C en D van deze nota van wijziging wordt een aanpassing van de taakartikelen van de AIVD onderscheidenlijk MIVD voorgesteld. Het betreft hier allereerst de introductie van het begrip "nationale veiligheid" als overkoepelend, zomen wil: leidend begrip, voor de activiteiten van de beide diensten. Daarnaast is gebleken, dat - voor zover het gaat om de d-taak van de AIVD (onderzoek betreffende andere landen) - niet uitsluitend volstaan kan worden met de introductie van het begrip "nationale veiligheid", maar daarnaast ook "de vitale economische belangen van Nederland" als afzonderlijk aandachtsgebied in het kader van deze taak dient te worden opgenomen (nieuw derde lid van artikel 6). Op een en ander zal hieronder nog nader worden ingegaan.

De voorgestelde wijziging van de taakartikelen vloeit direct voort uit de (parlementaire) discussie rond de verklaringsvoorstellen tot herziening van de artikelen 12 (huisrecht) en 13 (brief-, telefoon- en telegraafgeheim) van de Grondwet en de wijziging die naar aanleiding daarvan in de desbetreffende voorstellen zijn aangebracht. Kort gezegd kwam deze wijziging erop neer, dat het aanvankelijk door de regering voorgestelde criterium "belang van de staat", dat bepalend zou zijn bij beantwoording van de vraag of er een uitzondering op de notificatieplicht (verplichting om de burger te informeren dat de uitoefening van één van de bovengenoemde grondrechten is beperkt) door de diensten gemaakt zou kunnen worden, vervangen werd door het criterium "nationale veiligheid". Voor de (parlementaire) discussie die tot de wijziging van de verklaringsvoorstellen aanleiding heeft gegeven alsmede de naar aanleiding daarvan gevoerde discussie, wordt korthedshalve naar de desbetreffende kamer-

stukken verwezen¹.

Zoals in de brief van de minister van Binnenlandse Zaken van 19 januari 1998 aan de Tweede Kamer² is aangegeven, zou de introductie van het begrip "nationale veiligheid" in de verklaringsvoorstellen niet alleen betekenis hebben voor de in deze artikelen - na amendering - voorziene uit- en afstel mogelijkheden met betrekking tot de verplichting van notificatie door de diensten. Maar ook voor de taakuitoefening van de diensten: "Het criterium "nationale veiligheid" geeft de taakuitoefening door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten beter weer (dan het eerder gehanteerde criterium "belang van de staat") (...). De term is niet alleen bedoeld om de taakuitoefening door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten te bestrijken, maar ook om die taakuitoefening te reguleren en af te bakenen. Het zal nu allereerst gebruikt worden om het taakartikel in de ontwerp-Wiv nader uit te werken, en kan vervolgens worden gebruikt door de commissie van toezicht en - bij externe klachten - door de Nationale ombudsman, om te toetsen of de diensten binnen hun wettelijk kader zijn gebleven. Bij de rapportages door de commissie van toezicht aan de Tweede Kamer komt de toetsing weer terug bij de Kamer."

Uit dit citaat blijkt dat met de introductie van het begrip "nationale veiligheid" in de artikelen 12 en 13 Grondwet, een breder doel werd nagestreefd, namelijk ook om de taakomschrijving van de diensten daaraan aan te passen.

Wij hebben vervolgens gezien of het begrip "nationale veiligheid" inderdaad in de taakomschrijving van de AIVD onderscheidenlijk de MIVD kon worden ingevoerd. Uitgangspunt daarbij was dat zowel het huidige takenpakket als de in het wetsvoorstel voorziene uitbreiding daarvan onder de reikwijdte van het begrip "nationale veiligheid" zouden moeten kunnen worden gebracht. Daartoe was van belang om zicht te krijgen op de reikwijdte van dit begrip in het licht van artikel 8 EVRM. Het begrip "nationale veiligheid" is, zoals gezegd, ontleend aan en komt overeen met hetzelfde begrip in artikel 8, tweede lid, EVRM. De nadrukkelijke aansluiting bij artikel 8 EVRM betekent dat de invulling van het begrip "nationale veiligheid" mede bepaald wordt door de jurisprudentie die daaromtrent is c.q. wordt gevormd. Nu bestaat er overigens over de inhoud en reikwijdte van het begrip "nationale veiligheid" *als zodanig* geen jurisprudentie. Er zijn - voor zover bekend - geen uitspraken van het EHRM bekend waarbij is uitgesproken dat bepaalde activiteiten van inlichtingen- en veiligheidsdiensten buiten het begrip "nationale veiligheid" zijn gebracht. Wel zijn er verschillende uitspraken - van zowel de ECRM als het EHRM - waarbij de nationale veiligheid aan de orde was. Zo kan uit deze jurisprudentie worden opgemaakt dat in de volgende gevallen de nationale veiligheid in het geding kan zijn: het schenden van staats- en militaire geheimen, de verspreiding van opruiende geschriften onder militairen, het oproepen tot en het goedkeuren van geweld, het verrichten van neo-nazistische activiteiten, het verrichten van terroristische activiteiten en de publicatie van (geheime informatie) in geschriften die

¹ Zie kamerstukken 25 443 en de desbetreffende Handelingen.

² Kamerstukken II, 1997/98, 25 442 en 25 443, nr. 10.

schade kunnen toebrengen aan het functioneren van de staatsveiligheidsdienst van een land.³ Dat in de jurisprudentie van het EHRM niet wordt gefocust op de interpretatie van het doelcriterium "nationale veiligheid" komt doordat het zwaartepunt bij de toetsing door het EHRM ligt op de *noodzakelijkheid* van de inbreuk op het in artikel 8, eerste lid, EVRM gegarandeerde grondrecht; de omlijning van het begrip "nationale veiligheid" vindt plaats in relatie tot wat noodzakelijk geacht kan worden in een democratische samenleving.⁴ Er bestaat derhalve - afgaande op de jurisprudentie - ruimte bij de (nationale) invulling van het begrip; aan de nationale wetgever wordt een (wide) margin of appreciation gelaten. Deze constatering heeft ons tot de conclusie geleid, dat het begrip "nationale veiligheid" dan ook zo ruim kan en mag worden uitgelegd, dat alles wat de diensten thans op grond van hun huidige taakstelling doen in ieder geval onder het begrip "nationale veiligheid" kan en mag worden gebracht; dit geldt - met een enkele kanttekening waar het de AIVD betreft - ook voor de nieuwe taken (d-taak van de AIVD en e-taak van de MIVD⁵). De regering is zich er overigens van bewust dat artikel 8 EVRM naast het doelcriterium "nationale veiligheid" ook andere doelcriteria kent, die voor de taakuitoefening van de diensten relevant (kunnen) zijn. Naar de stellige overtuiging van de regering vallen onder "nationale veiligheid" onder omstandigheden echter ook aspecten die onder andere doelcriteria gerangschikt kunnen worden, zoals bijvoorbeeld "de openbare veiligheid", "de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen"; daarvan is naar ons oordeel sprake indien daarbij tevens de nationale veiligheid in het geding is. Met name bij de nieuwe d-taak van de AIVD onderscheidenlijk e-taak van de MIVD zal daar sprake van kunnen zijn. In dat verband is voor de AIVD in het bijzonder het criterium "economisch welzijn van het land" van belang. Wellicht zou strikt genomen volstaan kunnen worden met uitsluitend de introductie van het begrip "nationale veiligheid" in de nieuwe d-taak van de AIVD. Niettemin is ervoor gekozen om in de formulering van de nieuwe taak van de AIVD expliciet "vitale economische belangen van Nederland" (als species van het meer algemene criterium "economisch welzijn van het land") op te nemen in het kader waarvan de AIVD onderzoeken kan verrichten betreffende andere landen (zie het nieuwe derde lid van artikel 6). Dat biedt bovendien de mogelijkheid om - indien dat wenselijk wordt geacht - op dat vlak ook onderzoeken te verrichten, waarbij de nationale veiligheid als zodanig niet in het geding is of zich lastig laat beredeneren. In zoverre kan de aanpassing van het hier bedoelde taakartikel van de AIVD begrepen worden als een bescheiden, doch niettemin wenselijk geachte, taakuitbreiding.

---

³ Vgl. het overzicht van de op dit punt relevante jurisprudentie in: C.J. Staal, De vaststelling van de reikwijdte van de rechten van de mens, 1995, blz. 63.

⁴ Zie onder meer: De Europese conventie in theorie en praktijk, prof. mr. P. Van Dijk en mr. G.J. Hoof, Ars Aequi, Nijmegen 1990, blz. 642 en 643.

⁵ Deze taakuitbreiding betreft die activiteiten van de voormalige Inlichtingendienst Buitenland (IDB), die met de opheffing van de IDB in 1994 niet door de BVD of MID op grond van hun wettelijke taakstelling konden worden opgepakt.

E, V en CC

De aanpassing van het taakartikel van de AIVD onderscheidenlijk de MIVD aan de introductie van het begrip nationale veiligheid brengt met zich mee, dat bezien dient te worden of dit begrip ook in andere artikelen van het wetsvoorstel – maar ook in andere wetgeving – dient te worden geïntroduceerd in plaats van begrippen zoals “veiligheid van de staat” of “veiligheid of andere gewichtige belangen van de staat”. Van belang daarbij is de functie van het desbetreffende begrip in het desbetreffende artikel in relatie tot (andere) artikelen in de nieuwe Wiv waar dat begrip is c.q. wordt geïntroduceerd alsmede de uitleg die daaraan wordt c.q. is gegeven. Ook is in dit kader relevant de verhouding tot de introductie van het begrip nationale veiligheid in de voorstellen tot herziening van artikel 12 en 13 Grondwet, een en ander in relatie tot de regeling van de uit- en afstelgronden in de voorgestelde notificatieregeling (artikel 33a). Naar ons oordeel dient een en ander ertoe te leiden dat in een drietal artikelen van de nieuwe Wiv tot een aanpassing wordt gekomen; het betreft hier de artikelen 10, eerste lid, onder b, artikel 51, eerste lid, onder b, en artikel 69, tweede lid. Daarnaast dienen enkele bepalingen van de Wet veiligheidsonderzoeken (onderdeel IIa, aanvulling artikel 91) en de Telecommunicatiewet te worden aangepast (zie het voorgestelde artikel 95b; opgenomen in onderdeel KK).

Artikel 10 regelt de zogeheten reisbeperkingen voor ambtenaren die werkzaam zijn bij een dienst. In artikel 10, eerste lid, onder b wordt voorzien in aanwijzing bij ministerieel besluit van landen waar het verblijf door een dergelijke ambtenaar een bijzonder risico kan opleveren; dit risico is in het bij de Tweede Kamer ingediende wetsvoorstel gerelateerd aan de veiligheid of andere gewichtige belangen van de staat. Wij stellen voor dit thans te relateren aan de nationale veiligheid.

In artikel 51, eerste lid, van het wetsvoorstel worden de zogeheten absolute weigeringsgronden geformuleerd. Een verzoek om kennisneming van gegevens (persoonsgegevens en andere gegevens) dient te worden geweigerd, indien één of meer van deze gronden opgeld doet. In het eerste lid, onder b, is als weigeringsgrond geformuleerd dat de verstrekking van gegevens de veiligheid van de staat zou kunnen schaden. Gelet op het hetgeen hiervoor is opgemerkt, dient ook hier het begrip veiligheid van de staat vervangen te worden door nationale veiligheid.

Artikel 69, tweede lid, biedt de mogelijkheid om bij verstrekking van inlichtingen aan de commissie van toezicht te bepalen dat bepaalde inlichtingen in het belang van de veiligheid of andere gewichtige belangen van de staat ter uitsluitende kennisneming van de commissie dienen te blijven. Ook hier dient onzes inziens het begrip nationale veiligheid te worden geïntroduceerd.

F

Aan artikel 14 wordt een nieuw derde lid toegevoegd, waarbij buiten kijf wordt

gesteld dat de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de zorgdrager is met betrekking tot de archiefbescheiden die verband houden met de gegevensverwerking ten behoeve van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst door de ambtenaren, bedoeld in artikel 55 van het wetsvoorstel. Het gaat daarbij onder meer om de archiefbescheiden bij de Regionale Inlichtingendiensten.

Hoewel een dergelijke bepaling strikt genomen niet nodig is, immers het betreft hier werkzaamheden in het kader van de taakuitoefening van de AIVD, die plaatsvinden onder verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en onder instructie van het hoofd van de AIVD, achten we het niettemin wenselijk om op het punt van de zorg voor de archiefbescheiden geen enkel misverstand te laten ontstaan. De desbetreffende archiefbescheiden zijn archiefbescheiden van de AIVD. Het is dan ook de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties die de bevoegdheden uitoefent die de Archiefwet 1995 aan de zorgdrager toekent, en - uiteraard - de verplichtingen dient na te komen die ingevolge deze wet op de zorgdrager rusten.

G

Het betreft hier een aanpassing aan het in het voorstel van Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) gehanteerde begrippenkader. In de Wbp wordt niet meer gesproken over de houder van een verzameling persoonsgegevens maar over de verantwoordelijke voor een gegevensverwerking.

H

Deze wijziging vloeit voort uit de wijziging van het taakartikel van de AIVD, waarbij de aanvankelijk in artikel 6, tweede lid, onder d, geformuleerde taak is ondergebracht in een apart lid (lid 3).

I

Ingevolge artikel 29, eerste en tweede lid, van de Comptabiliteitswet is het oprichten, doen oprichten of mede-oprichten van een rechtspersoon door de Staat onderworpen aan een voorhangprocedure bij beide Kamers der Staten-Generaal. Het is evident dat, indien de diensten ten behoeve van operationele activiteiten overgaan tot één van de genoemde handelingen, een dergelijke (openbare) procedure achterwege dient te blijven. Voorgesteld wordt om aan artikel 21 een nieuw, zevende lid toe te voegen, waarbij artikel 29, eerste en tweede lid, van de Comptabiliteitswet buiten toepassing worden verklaard.

J

Het betreft hier een redactionele verbetering.

K, M, N, O, FF en LL

De in de onderdelen K, M, N, O, FF en LL voorgestelde wijzigingen zijn weliswaar van diverse aard, maar op een enkel onderdeel kennen zij een gemeenschappelijke oorzaak, namelijk het feit dat het voorstel voor een Telecommunicatiewet inmiddels tot wet is verheven en (grotendeels) in werking is getreden. Als gevolg daarvan dient in de artikelen 25 tot en met 28 een aantal wijzigingen te worden aangebracht. Deze wijzigingen waren reeds in de artikelen 96 tot en met 98 van het wetsvoorstel voorzien. Anticiperend op de publicatie van een integrale tekst van een gewijzigd voorstel van wet, is er echter voor gekozen om deze wijzigingen reeds nu op deze manier in de artikelen 25 tot en met 28 aan te brengen, opdat deze in de desbetreffende publicatie kunnen worden verwerkt. Als gevolg hiervan kunnen derhalve de artikelen 96 tot en met 98 vervallen (onderdeel LL). Overigens wordt opgemerkt, dat in plaats te verwijzen naar de aanbieders als bedoeld in artikel 13.1 van de Telecommunicatiewet (zoals in de genoemde artikelen was voorgesteld) ervoor is gekozen om in algemene zin te spreken van de aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken en openbare telecommunicatiediensten in de zin van de Telecommunicatiewet; deze wijziging is niet inhoudelijk van aard.

Thans zal per onderdeel worden ingegaan op de overige voorgestelde wijzigingen.

K

Onderdeel K bevat een aantal wijzigingsvoorstellen met betrekking tot artikel 25 van het wetsvoorstel, waarin de bevoegdheid voor de diensten is neergelegd tot het met een technisch hulpmiddel gericht, aftappen, opnemen en af luisteren van elke vorm van gesprek, telecommunicatie of gegevensoverdracht door middel van een geautomatiseerd werk, ongeacht waar een en ander plaatsvindt.

In onderdeel K, onder 1, wordt een tweetal wijzigingen van het eerste lid voorgesteld. In het eerste lid, eerste volzin, wordt naast opnemen nu ook ontvangen genoemd. Het betreft hier een technische aanpassing. In de tweede volzin van het eerste lid, is de bevoegdheid neergelegd tot het aanwenden van technische voorzieningen om versleuteling van de gesprekken, telecommunicatie of gegevensoverdracht ongedaan te maken. In de praktijk blijkt dat ook op andere manieren dan met behulp van technische voorzieningen de versleuteling van bijvoorbeeld telecommunicatie ongedaan kan worden gemaakt. In verband hiermee wordt voorgesteld de verwijzing naar het gebruik van technische voorzieningen te schrappen.

In onderdeel K, onder 2, wordt het vierde lid opnieuw geformuleerd. Deels bevat deze een wijziging als gevolg van de totstandkoming van de Telecommunicatiewet, die hiervoor reeds is toegelicht. Mede in verband hiermee wordt tevens voorgesteld het begrip "enig technisch kenmerk" te laten vervallen. Gelet op de definitie van het begrip nummer in de Telecommunicatiewet kan onzes inziens daarmee, wat de in

artikel 25 geregelde vorm van interceptie betreft, worden volstaan. De voor de interceptie van mobiele telefonie (GSM) vereiste gegevens, zoals het IMSI⁶, IMEI⁷-of MSISDN⁸-nummer, dienen immers onder dit begrip te worden begrepen. Voorts wordt het begrip “technisch kenmerk” geschrapt in verband met de in onderdeel L van de nota van wijziging voorgestelde regeling ter zake van het zogeheten “searchen” (verkennen van de telecommunicatie; nieuw artikel 25a). De verkenning van de telecommunicatie, die in artikel 25a wordt genormeerd, geschiedt aan de hand van technische kenmerken, te weten frequenties. Handhaving van het vereiste van een technisch kenmerk in artikel 25, vierde lid, zou betekenen dat indien naar aanleiding van het “searchen” is vastgesteld dat het voor een goede taakuitvoering van een dienst noodzakelijk is om met betrekking tot een bepaalde persoon of organisatie de telecommunicatie, die verloopt via bepaalde frequenties, te intercepteren, dan zouden de desbetreffende frequenties in het verzoek om toestemming dienen te worden vermeld. Deze frequenties zijn echter aan wisseling onderhevig. Personen en organisaties hebben veelal meerdere frequenties tot hun beschikking, waarbij al naar gelang de beschikbaarheid tussen frequenties wordt “gehopt”. Het wèl stellen van het vereiste dat bij het verzoek om toestemming dergelijke frequenties zouden moeten worden vermeld, zou in de praktijk dan ook betekenen dat zeer regelmatig – soms wel dagelijks – een (hernieuwd c.q. aanvullend) verzoek om toestemming zou moeten worden ingediend. Dit levert een onwenselijke en onwerkbare situatie op. Naar ons oordeel dient in het geval dat het noodzakelijk wordt geacht de telecommunicatie van personen of organisaties te intercepteren aan de hand van technische kenmerken, in casu frequenties, te kunnen worden volstaan met (a) aanduiding van de bevoegdheid, (b) gegevens betreffende de identiteit van de persoon of organisatie en (c) de reden waarom de uitoefening van de bevoegdheid wordt verlangd.

Voor het overige worden in onderdeel K, onder 2, enkele wijzigingen voorgesteld, die niet inhoudelijk van aard zijn. Het lijkt ons beter om ook waar het een organisatie betreft te spreken van gegevens betreffende de *identiteit*; dit in plaats van gegevens betreffende de *hoedanigheid*. Waar het immers om gaat is dat de persoon of organisatie ten aanzien van wie onderscheidenlijk waarvan de bevoegdheid, bedoeld in artikel 25, eerste lid, wordt ingezet aan de hand van de te verstrekken gegevens bij het verzoek om toestemming op adequate wijze wordt geïdentificeerd.

In onderdeel K, onder 3, wordt het vijfde lid opnieuw geformuleerd. De eerste wijziging ten opzichte van het oorspronkelijke artikellid betreft het laten vervallen van het begrip “enig technisch kenmerk”; een dergelijke wijziging is hiervoor reeds toegelicht. Nieuw is echter de toevoeging van de bevoegdheid tot het gebruik van een technisch hulpmiddel waarmee het nummer kan worden vastgesteld. Zoals bekend wordt in artikel 3.10, tweede lid, van de Telecommunicatiewet voorzien in de

---

⁶ International Mobile Subscriber Identity.

⁷ International Mobile Equipment-nummer.

⁸ Mobile Station Integrated Services Digital Network Number.

mogelijkheid tot een afwijkend gebruik van de frequentieruimte. In lekentaal gaat het hierbij om de inzet van bepaalde apparatuur, zoals een zogeheten IMSI-catcher, waarmee het nummer kan worden verkregen aan de hand waarvan (een gebruiker van) een mobiele telefoon kan worden geïdentificeerd en dat vereist is teneinde feitelijk uitvoering te kunnen geven aan de verleende toestemming tot interceptie van de desbetreffende telecommunicatie. Met de voorgestelde aanvulling van artikel 25, vijfde lid, wordt derhalve uitdrukkelijk in deze bevoegdheid van de diensten voorzien. Het is evident dat deze bevoegdheid slechts dan zal worden toegepast, indien het desbetreffende nummer (als bedoeld in de Telecommunicatiewet) niet langs andere wijze of niet tijdig kan worden verkregen. Een dergelijk nummer zal, wanneer de gebruiker van telecommunicatie abonnee is, bekend zijn bij de desbetreffende telecommunicatie-aanbieder en dan ook langs die weg kunnen worden achterhaald. In verband hiermee voorziet artikel 13.4, eerste lid, van de Telecommunicatiewet in de verplichting voor de aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken en openbare telecommunicatiediensten om aan de autoriteiten de informatie te verstrekken die noodzakelijk is om die autoriteiten in staat te stellen de bij de wet in belang van de strafvordering of in het belang van de veiligheid van de staat geregelde bevoegdheden tot het aftappen van telecommunicatie, dan wel tot het vorderen van gegevens ter zake van alle verkeer dat over een openbaar telecommunicatienetwerk, dan wel met gebruikmaking van openbare telecommunicatiediensten, plaatsvindt, te kunnen uitoefenen. Wanneer een gebruiker van telecommunicatie geen abonnee is, maar gebruik maakt van een zogeheten pre paid card, zijn de gegevens bij de aanbieder onbekend. Ingevolge artikel 13.4, tweede lid, van de Telecommunicatiewet is de aanbieder echter verplicht om, indien de in het eerste lid, bedoelde informatie niet bij hem bekend is, deze - op een bij algemene maatregel van bestuur te bepalen wijze - te achterhalen en te verstrekken. Echter het achterhalen van een dergelijk nummer kan enige tijd in beslag nemen; ook kan het voorkomen dat een gebruiker van telecommunicatie gebruik maakt van de diensten van meerdere aanbieders. Alsdan moet het mogelijk zijn om technische hulpmiddelen in te zetten.

Voor de uitoefening van deze bevoegdheid is de toestemming van de betrokken minister vereist op een daartoe strekkend verzoek van het hoofd van de dienst; voorts dient uiteraard te worden voldaan aan de eisen die ingevolge artikel 3.10 Telecommunicatiewet zijn gesteld.

In onderdeel K, onder 5, wordt aan artikel 25 van het wetsvoorstel, dat onder meer betrekking heeft op de bevoegdheid van de diensten om met een technisch hulpmiddel gericht telecommunicatie te ontvangen en op te nemen, een nieuw artikellid (lid 8) toegevoegd. Daarin wordt allereerst bepaald, dat artikel 25, derde lid, niet van toepassing is ten aanzien van het gericht ontvangen en opnemen van niet-kabelgebonden telecommunicatie dat zijn oorsprong of bestemming heeft in andere landen aan de hand van een technisch kenmerk (te weten een bepaalde frequentie). In bedoeld derde lid is namelijk bepaald dat de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid, door de MIVD met betrekking tot onder meer

telecommunicatie, voor zover deze niet plaatsvindt op of met plaatsen in gebruik van het Ministerie van Defensie, slechts is toegestaan, indien de toestemming daarvoor is verleend in overeenstemming met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Bij nadere overweging is de voorgestelde regeling in een enkel opzicht te streng en brengt deze voor de praktijk onnodige uitvoeringslasten met zich mee. Tot de bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid van artikel 25, behoort ook de bevoegdheid tot het gericht ontvangen en opnemen van niet-kabelgebonden telecommunicatie dat zijn oorsprong of bestemming heeft in andere landen; het betreft hier in het bijzonder de interceptie van zogeheten HF-radioverkeer aan de hand van bepaalde frequenties. De daarvoor noodzakelijke technische apparatuur is voorhanden bij de Afdeling Verbindingsinlichtingen (AVI) van de Militaire Inlichtingendienst en is opgesteld op plaatsen in gebruik van het Ministerie van Defensie. Bij het ontvangen en opnemen van de telecommunicatie als hier bedoeld, in het bijzonder militair berichtenverkeer, gaat het naar ons oordeel niet om telecommunicatie die plaatsvindt op of met plaatsen in gebruik van het Ministerie van Defensie; het gaat immers niet om telecommunicatie die specifiek is gericht op of afkomstig is van deze plaatsen. Dat zou in de praktijk betekenen dat voor het mogen ontvangen en opnemen van de hier bedoelde vorm van telecommunicatie altijd de toestemming als bedoeld in artikel 25, derde lid, in overeenstemming met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties dient te worden verleend. Dat is niet praktisch en - zeker waar het gaat om militair berichtenverkeer - ook nimmer de bedoeling geweest. In het thans voorgestelde lid wordt dan ook voor deze situatie een uitzondering gemaakt.

Artikel 25, achtste lid, bepaalt verder dat geen toestemming als bedoeld in artikel 19 is vereist ten aanzien van het gericht ontvangen en opnemen van militair berichtenverkeer. Het gericht monitoren van militair berichtenverkeer van andere landen is een continue activiteit, waarvan het evident is dat dit voor een goede taakuitvoering van de MID/MIVD noodzakelijk is en waarbij het stellen van het toestemmingsvereiste geen enkele toegevoegde waarde heeft. Het militaire berichtenverkeer wordt in de praktijk als volgt herkend. Militaire eenheden die gebruik maken van radioverbindingen zullen in verband met de aard van hun opdracht er naar streven hun operatie of oefeningen te versluieren. Radioverbindingen die gebruikt worden voor commandovoering zullen zo min mogelijk informatie prijs willen geven. Om dit doel te bereiken wordt gebruik gemaakt van werkwijzen en verbindingprocedures welke afwijken van internationaal gebruikte reguliere procedures en werkwijzen. Door middel van analyse van deze militaire procedures en werkwijzen wordt hierover kennis vergaard. Aan de hand van deze kennis kan, tezamen met locatiebepalingen van de radiozender en metingen van transmissiesignalen, militair berichtenverkeer worden geïdentificeerd.

L

Het voorgestelde artikel 25a geeft een regeling voor een bijzondere bevoegdheid, die ook wel bekend staat als "searchen". Het betreft hier een specifieke invulling van de bevoegdheid tot het met een technisch hulpmiddel ontvangen en opnemen van telecommunicatie. Bij het zogeheten "searchen" tracht men door het verkennen van de telecommunicatie, te achterhalen wat de aard van de telecommunicatie is die over bepaalde frequenties (technische kenmerken) loopt en welke persoon of organisatie van de desbetreffende telecommunicatie de afzender is (de "identiteit"). Voorts – in combinatie met de eerdergenoemde gegevens – is het "searchen" erop gericht om vast te stellen of het hier gaat om telecommunicatie waarvan kennisneming voor een goede taakuitvoering van de diensten noodzakelijk is. Het is evident dat om dit vast te kunnen stellen van de inhoud van de ontvangen telecommunicatie kennis moet worden genomen. In artikel 25a, eerste lid, is dit dan ook nadrukkelijk toegestaan. Evenals bij de bevoegdheid ex artikel 25, eerste lid, en artikel 26, eerste lid, is bepaald, dient ook hier te gelden dat tot de bevoegdheid, bedoeld in de eerste volzin van artikel 25a, eerste lid, eerste volzin, tevens de bevoegdheid moet worden gerekend de bevoegdheid om versleuteling van de telecommunicatie ongedaan te maken.

Voor de uitoefening van de bevoegdheid als zodanig is geen toestemming als bedoeld in artikel 19 vereist (artikel 25a, tweede lid). De reden hiervoor is, dat de aard van de activiteit voor een deel vergelijkbaar is met die welke in artikel 26 regeling vindt (het ongericht ontvangen en opnemen van niet-kabelgebonden telecommunicatie), zij het dat de ongerichtheid hier niet zo zeer zit in het feit dat men verschillende frequenties scant maar veeleer op voorhand niet weet wat (aard en inhoud van de communicatie) men daarbij van wie (persoon of organisatie) tegenkomt. In de gevallen dat men wel op voorhand weet dat een bepaalde persoon of organisatie de telecommunicatie verricht, waarvan kennisneming noodzakelijk is voor een goede taakuitvoering door de diensten, dan geldt gewoon artikel 25. Indien men in deze situatie toch gebruik zou maken van de in artikel 25a neergelegde bevoegdheid, dan dient dit als détournement de pouvoir te worden aangemerkt.

Wij tekenen bij het voorgaande nog het volgende aan. In artikel 13, tweede lid, van de Grondwet is vastgelegd dat het telefoongeheim onschendbaar is, behalve in de gevallen bij de wet bepaald, door of met machtiging van hen die daartoe bij de wet zijn aangewezen. De vraag zou kunnen rijzen of voor het "searchen" als hier bedoeld, op grond van deze bepaling niet toch de toestemming van een bij de wet aangewezen derde nodig is. Wij menen deze vraag ontkennend te kunnen beantwoorden. Het "searchen" is primair een instrument ter verkenning van de communicatie, waarbij getracht wordt de aard van de communicatie alsmede de identiteit van de persoon of de organisatie die de desbetreffende telecommunicatie verricht vast te stellen. De kennisneming van de inhoud van de communicatie, waartoe artikel 25a ook de bevoegdheid geeft, is in dat kader onvermijdelijk om te bepalen wie de telecommunicatie verricht en of het om een persoon of organisatie gaat die, gelet op de taak van de diensten, de aandacht van de diensten behoeft.

Het "searchen", zoals dat in artikel 25a, eerste lid, is beschreven dient aan een aantal vereisten te voldoen. Het moet gaan om het ontvangen en opnemen van:

- (1) niet-kabelgebonden telecommunicatie,
- (2) met oorsprong of bestemming in andere landen,
- (3) aan de hand van een technisch kenmerk, en
- (4) ter verkenning van de communicatie.

Met betrekking tot de vereisten ad 2 en 4 willen wij nog het volgende opmerken. De niet-kabelgebonden telecommunicatie dient zijn oorsprong of bestemming in andere landen te hebben. Dat betekent dus dat uitoefening van de hier bedoelde bevoegdheid niet is toegestaan ten aanzien van niet-kabelgebonden telecommunicatie die zich volledig binnen Nederland afspeelt.

Voorts dient de uitoefening van de bevoegdheid te zijn gericht op het verkennen van de telecommunicatie. Zoals eerder gesteld gaat het dan onder meer om het vaststellen van de aard van de communicatie, alsmede de identiteit van de persoon dan wel de organisatie die de desbetreffende telecommunicatie verricht. Mede aan de hand van deze gegevens kan de betekenis (en betrouwbaarheid) van ontvangen telecommunicatie voor de taakuitoefening van de dienst worden vastgesteld. Zodra bekend is van wie de telecommunicatie op een bepaalde frequentie afkomstig is kan daarvan aantekening worden gemaakt, indien zulks noodzakelijk is voor een goede taakuitvoering door de diensten (artikel 25a, derde lid). Is het bovendien noodzakelijk voor de goede taakuitvoering door de dienst om de telecommunicatie van de desbetreffende persoon of organisatie te blijven ontvangen en opnemen, dan dient ingevolge het vierde lid van artikel 25a, binnen twee dagen een verzoek om toestemming als bedoeld in artikel 25, tweede lid, te worden ingediend. Op deze wijze wordt bewerkstelligd dat het gericht ontvangen en opnemen van de desbetreffende telecommunicatie vervolgens in overeenstemming met de regeling van artikel 25 plaatsvindt. In het voorgaande is hier al op ingegaan.

Indien men bij de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in artikel 25a, eerste lid, tot de bevinding komt dat het ontvangen en opnemen van de telecommunicatie van de desbetreffende persoon of organisatie niet noodzakelijk is voor een goede taakuitoefening door de dienst, dan dient op grond van het vijfde lid de ingevolge het eerste lid ontvangen en opgenomen gegevens terstond te worden vernietigd.

Ten overvloede wordt nog opgemerkt, dat de ontvangst van de desbetreffende telecommunicatie als zodanig ingevolge artikel 18 dient te zijn beëindigd.

M

In onderdeel M worden enkele wijzigingen voorgesteld met betrekking tot artikel 26, dat betrekking heeft op het ongericht ontvangen van niet-kabelgebonden telecommunicatie. Een tweetal wijzigingen, opgenomen in onderdeel M, onder 1 en 2, zijn vergelijkbaar met wijzigingen, die ook ten aanzien van artikel 25 zijn voorgesteld, en zullen niet opnieuw worden toegelicht.

De wijzigingen voorgesteld in onderdeel M, onder 3 tot en met 5, hangen met elkaar samen en hebben betrekking op de uitoefening van de bevoegdheid tot selectie aan de hand van trefwoorden op de gegevens, die met uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in artikel 26, eerste lid, zijn verkregen. In zijn essentie komt de voorgestelde wijziging ter zake er op neer, dat bij het verzoek tot verlening van toestemming tot selectie aan de hand van trefwoorden (artikel 26, vijfde lid), wordt afgezien van opgave van de te hanteren trefwoorden en volstaan kan worden met een aanduiding van het onderwerp (c.q. de onderwerpen) en de reden waarom de selectie op trefwoorden dient te worden toegepast. Een nadere confrontatie van de voorgestelde regeling met de dagelijkse praktijk heeft aan het licht gebracht, dat de verzamelingen trefwoorden die bij de uitvoering van de selectie worden gehanteerd (zogenoeten woordenbanken) frequent aan wijziging onderhevig zijn; soms worden er dagelijks trefwoorden gewijzigd (toevoegen of verwijderen). Het gaat dan ook vaak om zeer gedetailleerde wijzigingen, bijvoorbeeld ten aanzien van aanduidingen van chemische verbindingen⁹. De regeling in artikel 26, indien deze ongewijzigd zou blijven, zou dan met zich meebrengen, dat zeer frequent de lijst met trefwoorden – immers onderdeel uitmakend van de verleende toestemming – door de minister zou moeten worden geaccordeerd. Los van de praktische gevolgen, namelijk dat een minister soms van dag tot dag wijzigingen zou moeten accorderen met alle bureaucratische rompslomp vandien, is in dit verband meer specifiek de vraag aan de orde gekomen wat de toegevoegde waarde van het accorderen van trefwoordenlijsten door de minister is boven op de vaststelling van onderwerpen ten aanzien waarvan aan de hand van trefwoorden op de bulk aan geïntercepteerde berichten mag worden gezocht. Waar het immers uiteindelijk om gaat is dat de verantwoordelijke minister toestemming verleent, dat ten aanzien van bepaalde onderwerpen – die uiteraard een relatie dienen te hebben met onderzoeken die door een dienst ter uitvoering van haar wettelijke taak worden verricht - een dergelijke selectie toestaat. De concrete invulling van de trefwoordenlijsten en de vaststelling daarvan kan dan worden overgelaten aan het hoofd van de dienst of aan een door hem daartoe aangewezen ambtenaar. Wel zou jaarlijks een overzicht van de gehanteerde trefwoorden ter kennis van de betrokken minister moeten worden gebracht.

De keuze voor een systematiek zoals hiervoor beschreven brengt naar ons oordeel wel mee, dat wat de onderwerpen betreft waarvoor toestemming wordt gevraagd aan de betrokken minister ter zake een goed gemotiveerd voorstel dient te worden voorgelegd, waarin de onderwerpen ten aanzien waarvan de selectie op trefwoorden dient plaats te vinden zo specifiek en nauwkeurig mogelijk zijn omschreven. Dat betekent dat bijvoorbeeld niet kan worden volstaan met een algemene omschrijving als proliferatie van ABC-wapens, maar een meer precieze – op het onderzoek van een dienst – toegespitste invulling dient te krijgen. In de nota van wijziging, onderdeel M, onder 3 tot en met 5, is het vorenstaande uitgewerkt.

---

⁹ Voor de goede orde wordt opgemerkt, dat het begrip “trefwoord” in artikel 26 ruim dient te worden geïnterpreteerd; niet alleen echte woorden, maar ook (combinaties van) lettertekens, cijfers en symbolen dient daaronder te worden begrepen.

Tot slot de wijziging voorgesteld in onderdeel M, onder 6. Het betreft hier een wijziging van artikel 26, achtste lid, van het wetsvoorstel, waarin wordt bepaald dat de gegevens die zijn verzameld door uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in artikel 26, eerste lid (het met een technisch hulpmiddel ongericht ontvangen en opnemen van niet-kabelgebonden telecommunicatie) en die niet zijn geselecteerd dan wel ten aanzien waarvan bij gelegenheid van de selectie is vastgesteld dat deze niet noodzakelijk zijn voor een goede taakuitvoering van de diensten, terstond dienen te worden vernietigd. De voor te stellen wijzigingen betreffen de introductie van de mogelijkheid om de hier bedoelde gegevens wel, zij het voor een in tijd beperkte periode, te bewaren alsmede het buiten kijf stellen dat de regeling uitsluitend ziet op die gegevens waarvan de versleuteling ongedaan is gemaakt.

Wat de eerste wijziging betreft, wordt ter toelichting het volgende opgemerkt. Bij nader inzien is gebleken dat het toch wenselijk kan zijn om de hier bedoelde gegevens langer te bewaren. Het is immers niet uitgesloten dat in deze gegevens alsnog voor de taakuitvoering van de dienst relevante gegevens bevinden, die mede door aanpassing van de selectiecriteria naar aanleiding van op een later tijdstip ontvangen en geselecteerde gegevens alsnog kunnen worden geselecteerd. Ter illustratie moge het volgende voorbeeld dienen. Bij het zoeken op trefwoorden worden soms berichten geselecteerd, waaruit blijkt dat een schip chemicaliën of goederen vervoert die kunnen worden gebruikt voor de productie van massavernietigingswapens, zonder dat echter uit de onderschepte berichten duidelijk wordt wie leverancier of afnemer van de goederen zijn. Met behulp van nieuwe trefwoorden, die ontleend worden aan de in eerste instantie onderschepte berichten, kan aanvullende informatie over leverancier en afnemer worden gevonden in reeds eerder geïntercepteerd, doch niet geselecteerd berichtenverkeer. Bovendien is het soms mogelijk om vast te stellen of de relatie tussen de leverancier en de afnemer al langer bestaat. Voorgesteld wordt dat de desbetreffende gegevens nog voor ten hoogste een jaar mogen worden bewaard, waarna ze - voor zover ze niet zijn geselecteerd dan wel bij gelegenheid van de selectie is vastgesteld dat deze niet noodzakelijk zijn voor een goede taakuitvoering door de diensten - alsnog dienen te worden vernietigd.

De tweede wijziging hangt samen met het feit dat ingevolge de redactie van het artikellid zoals dat in het wetsvoorstel is geformuleerd, deze zodanig zou kunnen worden geïnterpreteerd, dat ook ontvangen gegevens waarvan de versleuteling (nog) niet ongedaan is gemaakt en die niet zijn geselecteerd dan wel ten aanzien waarvan bij gelegenheid van de selectie is vastgesteld dat deze niet noodzakelijk zijn voor een goede taakuitvoering door de diensten terstond dienen te worden vernietigd, of – zoals thans wordt voorgesteld – ten hoogste een jaar mogen worden bewaard en daarna terstond dienen te worden vernietigd. Echter waar het gaat om telecommunicatie waarvan de versleuteling niet ongedaan is gemaakt, en waarbij het feit dat er versleuteling is toegepast dit soort telecommunicatie alleen al uit dien hoofde tot voor de diensten interessante telecommunicatie maakt, is het wenselijk deze zodanig lang te kunnen bewaren totdat de mogelijkheid bestaat c.q. is ontwikkeld om de versleuteling ongedaan te maken en – aansluitend – daarop de

selectie, als bedoeld in artikel 26, derde lid, te kunnen toepassen. Een termijn van een jaar is in deze gevallen te kort, nu de analyse van dergelijke versleutelde berichten, gericht op het vinden van de versleutelingsmethodiek, erg arbeidsintensief is en bovendien vereist dat er voldoende vergelijkbaar materiaal (te weten geïntercepteerde telecommunicatie waarvan men vermoedt dat daarop een zelfde versleutelingsmethodiek is toegepast) voorhanden is. Alleen al het verzamelen van voldoende vergelijkbaar materiaal vergt, zoals de praktijk leert, doorgaans een langere periode dan bedoeld in het negende lid. Bij nota van wijziging wordt dan ook voorgesteld om artikel 26, achtste lid, te beperken tot die gegevens waarvan de versleuteling ongedaan is gemaakt.

N en O

In de onderdelen N en O worden enkele wijzigingen voorgesteld ten aanzien van artikel 27 van het wetsvoorstel. Deze wijzigingen zijn vergelijkbaar met wijzigingen die ook ten aanzien van andere bepalingen worden voorgesteld, in het bijzonder ten aanzien van artikel 25. Korthedshalve wordt daarnaar verwezen.

P

Deze wijziging strekt ertoe om in artikel 30, tweede lid, waarin is bepaald dat van een uitvoering van een handeling als bedoeld in het eerste lid (inhoudende een handeling die - nog - niet is te herleiden tot één van de bijzondere bevoegdheden als bedoeld in paragraaf 3.2.2 van het wetsvoorstel en die kan leiden tot een beperking van het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, bedoeld in artikel 10 van de Grondwet) mededeling wordt gedaan aan de commissie van toezicht alsmede de commissie Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer, te bepalen dat een dergelijke mededeling niet - zoals thans bepaald - zo spoedig mogelijk, doch terstond dient te geschieden. Hiermee komen wij tegemoet aan de wens van de leden van de fractie van de PvdA.

Q en LL (artikel 95a)

In onderdeel Q van deze nota van wijziging wordt voorgesteld het wetsvoorstel aan te vullen met een nieuwe paragraaf 3.2.3, waarin een regeling wordt getroffen voor het uitbrengen van verslag omtrent de uitoefening van enkele bijzondere bevoegdheden. Het betreft - kort gezegd - de invoering van een notificatieverplichting met betrekking tot een aantal bijzondere bevoegdheden en wel die bevoegdheden die tot een beperking kunnen leiden van de in artikel 12 en 13 Grondwet neergelegde grondrechten. Aanvankelijk lag het in de bedoeling van de regering om pas met de concrete uitwerking van de notificatieplicht, zoals deze thans in de voorstellen tot herziening van de artikelen 12 en 13 Grondwet is verwoord, te komen op het moment dat de desbetreffende voorstellen tot grondwetsherziening in tweede lezing zouden zijn aanvaard. In de memorie van toelichting op het onderhavig wetsvoorstel was dat ook

als zodanig aangekondigd. Op grond van hetgeen in de parlementaire behandeling van genoemde voorstellen tot nu toe is gewisseld zijn wij tot de conclusie gekomen, dat - anders dan aanvankelijk was aangekondigd - niet met een voorstel voor regeling van een notificatieplicht dient te worden gewacht, maar reeds nu dit voorstel gedaan dient te worden.

Met betrekking tot het onderwerp notificatie in relatie tot de activiteiten van inlichtingen- en veiligheidsdiensten lopen de meningen uiteen, in het bijzonder waar het gaat om de vraag of uit de artikelen 8 en - in het bijzonder - 13 van het EVRM en de daaromtrent gevormde jurisprudentie van het EHRM (met name de zaak Klass e.a.) eigenlijk wel een notificatieverplichting als zodanig voortvloeit. Wij waren en zijn nog steeds van oordeel dat een dergelijke verplichting niet daaruit kan worden afgeleid. Allereerst voelen we ons in dit oordeel gesterkt door het feit dat van de landen die wij - mede op verzoek van de kamer - nader hebben gezien op onder meer de aldaar aanwezige wet- en regelgeving - óók op het vlak van notificatie - alleen Duitsland een beperkte notificatieregeling kent (beperkt namelijk tot de uitoefening van slechts enkele bevoegdheden)¹⁰. Andere, door ons in voornoemd kader onderzochte landen die zijn aangesloten bij het EVRM ontberen een dergelijke regeling en zijn- voor zover ons bekend - tot op heden niet door het EHRM of het ECRM - daarop aangesproken.

Voorts zou in het geval dat de stelling juist zou zijn, dat uit artikel 13 EVRM in algemene zin een notificatieverplichting zou zijn af te leiden, dit verdergaande consequenties hebben dan die welke deze thans worden verondersteld te hebben voor inlichtingen- en veiligheidsdiensten (en de instanties belast met de opsporing en vervolging van strafbare feiten). Dan zouden immers alle gevallen waarbij de overheid op niet kenbare wijze een inbreuk maakt op één van de in het EVRM gegarandeerde grondrechten aan een notificatieplicht zijn onderworpen. Deze conclusie wordt, nog afgezien van de praktische gevolgen die dit heeft voor het hele terrein van overheidswerkzaamheden, dan ook terecht niet getrokken.

Het staat landen natuurlijk echter vrij om waar het gaat om het verlenen van bescherming tegen inbreuken op grondrechten van burgers een verdergaande bescherming te bieden dan waar het EVRM strikt genomen toe verplicht. Wij doen dat op onderdelen ook; deels omdat de Grondwet daartoe verplicht, zoals bijvoorbeeld de eis dat inbreuken op bepaalde grondrechten een formeel-wettelijke grondslag dienen te hebben. Met de invoering van een notificatieverplichting voor de diensten wordt dan ook naar ons oordeel de burger waar het gaat om de (controle op de) activiteiten van inlichtingen- en veiligheidsdiensten een extra mogelijkheid geboden om diens uit artikel 8 en 13 EVRM toekomende grondrechten (nog) beter te effectueren.

De notificatieplicht zoals we die in artikel 33a hebben uitgewerkt strekt zich uit tot

---

¹⁰ Zie kamerstukken II, 1996/97, 24 714, nr. 4, paragraaf 1.2.3 en Kamerstukken II, 1997/98, nr. 5, onder 5.

de gevallen waarin de huidige Grondwet tot notificatie verplicht; dat geldt voor artikel 12 Grondwet, waarin reeds nu - ook voor inlichtingen- en veiligheidsdiensten - een ongeclausuleerde notificatieverplichting is opgenomen. En voorts wordt een dergelijke verplichting geïntroduceerd voor de situatie waarin - naar redelijke verwachting - in de toekomst de Grondwet ons toe zal gaan verplichten, te weten waar inbreuken worden gemaakt op het door artikel 13 Grondwet gegarandeerde grondrecht op bescherming van het brief-, telefoon- en telegraafgeheim. We stellen weliswaar vast dat op afzienbare termijn de voorgenoemde wijziging van dit grondwetsartikel niet zal (kunnen) worden geëffectueerd¹¹, en derhalve ook niet de bedoelde grondwettelijke verplichting tot notificatie zoals thans ligt besloten in het desbetreffende verklaringsvoorstel ontstaat. Niettemin zijn wij van oordeel dat wij - mede gelet op de redenen zoals hierboven uiteengezet - reeds nu met een regeling van de notificatieverplichting ter zake dienen te komen. Er bestaat immers in de Tweede Kamer een meerderheid voor de invoering van een dergelijke notificatieverplichting; de regering heeft zich daarbij dan ook neergelegd.

Voorts wordt opgemerkt dat de notificatieverplichting, zoals wij die voorstellen alleen zal gaan gelden voor zogeheten nieuwe gevallen, dat wil zeggen voor de gevallen van uitoefening van daarvoor in aanmerking komende bijzondere bevoegdheden die pas na inwerkingtreding van de notificatieverplichting zich zullen voordoen. Bij nota van wijziging wordt voorgesteld het wetsvoorstel met een daartoe strekkend artikel aan te vullen (zie onderdeel LL, artikel 95a).

De notificatieverplichting, of beter gezegd: de verplichting om een verslag uit te brengen van het gebruik van een bepaalde bijzondere bevoegdheid jegens betrokkene, zoals wij die in het voorgestelde artikel 33a hebben vormgegeven, valt uiteen in verschillende elementen:

- a. een nadere concretisering van de reikwijdte van de verplichting een verslag uit te brengen (eerste lid; aanduiding van de bijzondere bevoegdheden die in het licht van artikel 12 en 13 Grondwet voor het uitbrengen van een verslag in aanmerking komen);
- b. een uitwerking van de verplichtingen voor de betrokken ministers, zowel de onderzoeksverplichting (eerste lid; kan tot het uitbrengen van een verslag worden overgegaan?) als de eigenlijke verplichting tot het uitbrengen van het verslag (eerste lid; de mededeling dat een bepaalde bijzondere bevoegdheid is gehanteerd jegens betrokkene);
- c. de inhoud van het aan de betrokkene uit te brengen verslag (tweede lid);
- d. een nadere concretisering van de gronden die tot uitstel dan wel afstel van de verplichting tot het uitbrengen van een verslag aanleiding geven (vijfde en zesde lid);
- e. een regeling van het geval wanneer de betrokken minister definitief is ontslagen van de verplichting een verslag uit te brengen (vierde lid).

---

¹¹ Zie in dit verband de brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de voorzitter van de Eerste Kamer (kamerstukken I, 1998/99, 25 443, nr. 40a) en aan de voorzitter van de Tweede Kamer (kamerstukken II, 1998/99, 25 443, nr. 16).

Ad a: Zoals in het voorgaande om daarbij aangegeven redenen al is uiteengezet wordt voorgesteld dat alleen verslag wordt uitgebracht van de uitoefening van die bijzondere bevoegdheden die een inbreuk maken op de door artikel 12 en 13 gegarandeerde grondrechten. Het gaat dan concreet om de uitoefening van de volgende bijzondere bevoegdheden:

- de bevoegdheid tot het openen van brieven en andere geadresseerde zendingen als bedoeld in artikel 23, eerste lid;
- de bevoegdheid tot het met een technisch hulpmiddel gericht aftappen, ontvangen, opnemen en afluisteren van elke vorm van gesprek, telecommunicatie of gegevensoverdracht door middel van een geautomatiseerd werk als bedoeld in artikel 25, eerste lid. Dit omvat dus ook het opnemen van gesprekken tussen burgers met behulp van een microfoon, welke niet onder de reikwijdte van artikel 13 Grondwet valt;
- de bevoegdheid tot selectie aan de hand van gegevens betreffende de identiteit van een persoon of een nummer (vergelijkbaar met "gericht" tappen) op met een technisch hulpmiddel ongericht ontvangen en opgenomen gegevens als bedoeld in artikel 26, derde lid, onderdeel a en b; en
- de (accessoire) bevoegdheid tot het mogen betreden van plaatsen, bedoeld in artikel 29, eerste lid, van het wetsvoorstel, een en ander voor zover het gaat om binnentreden in woningen.

Ad b: In artikel 33a, eerste lid, zijn verder de verplichtingen voor de betrokken ministers uitgewerkt. Het betreft hier allereerst de verplichting om te onderzoeken of aan de persoon ten aanzien van wie één van de hiervoor, onder a, genoemde bevoegdheden is uitgeoefend, daarvan verslag kan worden uitgebracht. Blijkt dit mogelijk te zijn, dan heeft de betrokken minister vervolgens de verplichting dit zo spoedig mogelijk te doen.

De onderzoeksverplichting ontstaat eerst vijf jaar na beëindiging van de toepassing van een bijzondere bevoegdheid jegens een bepaalde persoon. Deze vijf jaren-termijn sluit aan bij de termijn van vijf jaar, opgenomen in artikel 49, eerste lid, van het wetsvoorstel. Het lijkt ons redelijk dat indien betrokkene in het kader van de inzage-regeling geen inzage krijgt in gegevens jonger dan vijf jaar, die immers (in 99% van de gevallen) zicht geven op het actueel kennisniveau van een dienst, een dergelijke termijn ook gehanteerd dient te worden als het gaat om het uitbrengen van een verslag omtrent de toepassing van bepaalde bijzondere bevoegdheden, waarmee dergelijke gegevens zijn verzameld.

Ten aanzien van een persoon kunnen meerdere bijzondere bevoegdheden als bedoeld in artikel 33a, eerste lid, zijn uitgeoefend; voorts kan het zijn dat één en dezelfde *soort* bijzondere bevoegdheid meerdere keren, maar niet in een aaneengesloten periode jegens een persoon wordt uitgeoefend. In al deze gevallen dient van de desbetreffende bevoegdheidsuitoefening afzonderlijk verslag te worden uitgebracht; met andere woorden: met betrekking tot al deze gevallen afzonderlijk bestaat een

onderzoeksverplichting als bedoeld in het eerste lid. Van een aaneengesloten periode is echter wel sprake, indien bijvoorbeeld de toestemming tot het afluisteren van de telefoon van een bepaalde persoon voor drie maanden wordt verleend en deze toestemming na afloop van deze periode op een daartoe strekkend verzoek opnieuw wordt verleend. Voor de onderzoeksverplichting alsmede de verplichting om daaromtrent een verslag uit te brengen, geldt deze als één bevoegdheidsuitoefening. Voorts geldt als uitoefening van een bevoegdheid in een aaneengesloten periode, de situatie dat bijvoorbeeld toestemming is verleend om een persoon gedurende drie maanden af te tappen, doch in deze periode het tappen niet ononderbroken maar met tussenpozen plaatsvindt. Bepalend is derhalve of de periode waarvoor toestemming is verleend om één van de hier bedoelde bijzondere bevoegdheden uit te oefenen na afloop daarvan wel of niet direct wordt gevolgd door een nieuwe periode waarvoor toestemming is verleend.

Nu zal het in de praktijk veelal zo zijn dat in het geval verschillende bijzondere bevoegdheden ten aanzien van een persoon zijn uitgeoefend, al deze bevoegdheden binnen het kader van een bepaald onderzoek, waarin de betreffende persoon is betrokken, zijn toegepast; dat zal dan ook met zich meebrengen dat in feite het onderzoek naar de laatst uitgeoefende bijzondere bevoegdheid (mede)bepalend is voor het antwoord op de vraag of ook ten aanzien van de andere, eerder uitgeoefende bijzondere bevoegdheden tot het uitbrengen van een verslag kan worden overgegaan. Blijkt uit het onderzoek, dat - gelet op de in artikel 33a, vijfde lid, geformuleerde grond voor uitstel - niet tot het uitbrengen van een verslag met betrekking tot de desbetreffende bevoegdheidsuitoefening jegens betrokken kan worden overgegaan, dan blijft dit achterwege. De onderzoeksverplichting herleeft echter het jaar daarop en vervolgens elk jaar, totdat het moment is aangebroken dat wordt vastgesteld dat het verslag kan worden uitgebracht.

Voor zover één van de afstelgronden als bedoeld in artikel 33a, zesde lid, aan de orde is, blijft een onderzoek als bedoeld in artikel 33a, eerste lid, achterwege; daarmee komt ook de verplichting tot het uitbrengen van een verslag te vervallen. Of een afstelgrond aan de orde is kan of bij gelegenheid van de uitoefening van de desbetreffende bijzondere bevoegdheid reeds worden vastgesteld, waardoor nimmer een onderzoek als bedoeld in artikel 33a, eerste lid, hoeft te worden verricht; of het bestaan van een afstelgrond wordt pas bij gelegenheid van dat onderzoek vastgesteld, waarmee de verplichting tot periodiek onderzoek komt te vervallen. De gronden voor afstel zijn immers naar ons oordeel van dien aard dat indien eenmaal is vastgesteld dat daaraan wordt voldaan deze vervolgens ook blijven gelden.

Overigens wordt opgemerkt, dat het natuurlijk niet is uitgesloten dat ten aanzien van een bepaalde persoon meermalen bijzondere bevoegdheden zijn ingezet waarbij deels de gronden voor uitstel en deels voor afstel van toepassing zijn. Het moge evident zijn dat voor zover sprake is van uitstel, periodieke toetsing als hierboven weergegeven dient te blijven plaatsvinden.

Indien het onderzoek tot de vaststelling leidt dat tot het uitbrengen van een verslag

kan worden overgegaan, dan is de minister verplicht dit zo spoedig mogelijk te doen. Daartoe is het echter noodzakelijk te weten waar de betrokkene - per post of anderszins - te bereiken is. Veelal zal hier kunnen worden volstaan met het raadplegen van de Gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA). Het uitbrengen van het verslag kan echter (definitief) achterwege blijven, indien zulks redelijkerwijs niet mogelijk is. Van dit laatste is naar ons oordeel sprake indien betrokkene niet met een redelijke inspanning is te traceren. Wat onder een redelijke inspanning dient te worden volstaan zal van geval tot geval kunnen verschillen. Het criterium zal met name dan van belang zijn, indien de betrokkene niet (meer) in Nederland verblijft; het gaat onzes inziens te ver indien - buiten de gevallen dat diens woon- of verblijfplaats op eenvoudige wijze is vast te stellen - ook nog eens in andere landen een uitgebreide zoektocht zou moeten worden ondernomen.

Ad c: De inhoud van het uit te brengen (schriftelijke) verslag is in artikel 33a, tweede lid, uitputtend omschreven. Naast gegevens omtrent de identiteit van de betrokken persoon, dient een aanduiding te worden gegeven van de bijzondere bevoegdheid die ten aanzien van hem is uitgeoefend. Daarbij kan naar ons oordeel worden volstaan met een verwijzing naar de omschrijving van de bevoegdheid in het desbetreffende wetsartikel. Voorts dient vermeld te worden welke persoon of instantie de voor de uitoefening van de desbetreffende bijzondere bevoegdheid benodigde toestemming, machtiging dan wel last heeft verleend, alsmede de datum waarop dit is geschied. Tot slot moet aangegeven worden gedurende welke periode de bevoegdheidsuitoefening heeft plaatsgevonden, en voor zover de uitgeoefende bevoegdheid inhield het binnentreden van een woning zonder toestemming van de bewoner, een aanduiding van de woning waarin is binnentreden.

Voor zover de uitgeoefende bijzondere bevoegdheid het binnentreden van een woning zonder toestemming van de bewoner betreft, geldt - zonder een nadere voorziening - artikel 10 van de Algemene wet op het binnentreden. Artikel 10, eerste lid, bepaalt dat degene die zonder toestemming van de bewoner een woning is binnentreden, op zijn ambtseed of -belofte een schriftelijk verslag dient op te maken omtrent het binnentreden. Artikel 10, tweede lid, geeft vervolgens aan wat in dat verslag dient te worden vermeld. Daartoe behoort een aantal gegevens, zoals de naam of nummer en hoedanigheid van degene die is binnentreden, de wijze van binnentreden e.d., die - waar het gaat om binnentreden door de diensten - niet voor openbaarmaking in aanmerking komen. Naar ons oordeel dient dan ook te worden volstaan met de gegevens als bedoeld in artikel 33a, tweede lid. In verband daarmee is in artikel 33a, derde lid, van het wetsvoorstel, artikel 10, tweede lid, van de Algemene wet op het binnentreden buiten toepassing verklaard.

Ad d: In artikel 33a, vijfde en zesde lid, van het wetsvoorstel is aangegeven welke gronden tot uitstel onderscheidenlijk welke tot afstel van de notificatie kunnen leiden. Deze gronden zijn eerder tijdens de parlementaire behandeling van de verklaaringsvoorstellen tot herziening van artikel 12 en 13 Grondwet door de regering geformuleerd. Een en ander in verband met de omstandigheid dat in de genoemde

voorstellen, waarin in algemene zin de verplichting tot notificatie bij inbreuken op de door deze artikelen gegarandeerde grondrechten is opgenomen, tevens is voorzien in de mogelijkheid tot uitstel en - voor zover de nationale veiligheid zich blijvend daartegen verzet - zelfs afstel van deze verplichting. Nu de notificatieverplichting - bij nota van wijziging - in het onderhavig wetsvoorstel (reeds) wordt ingevuld, dienen ook de uitstel- en afstelgronden - mede op basis van hetgeen eerder aan het parlement is gemeld - te worden geoperationaliseerd; in het bijzonder is daarbij aangesloten bij de meer concrete uitwerking van de gronden voor uitstel en afstel, zoals die in de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer ter zake van het verklaringsvoorstel tot herziening van artikel 12 Grondwet is gegeven¹². Zo is aldaar gesteld dat, voor zover het gaat om afstel, daarvan met name sprake zal zijn indien door het verstrekken van het verslag bronnen kunnen worden onthuld, waaronder mede begrepen buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Deze grond vindt men terug in het zesde lid, onder a. Voorts is als grond voor afstel genoemd de mogelijkheid dat de betrekkingen met andere landen ernstig zou worden verstoord. In artikel 33a, zesde lid, onder b, is deze afstelgrond nader uitgewerkt, waarbij deels tekstueel aansluiting is gezocht bij de weigeringsgrond ex artikel 10, tweede lid, onder a, van de Wob. Afstel op deze grond kan bijvoorbeeld aan de orde zijn bij het onderzoek betreffende andere landen in het kader van vitale economisch belangen van Nederland.

Tot slot is aangegeven dat van afstel sprake zal zijn, indien door het uitbrengen van het verslag een specifieke toepassing van een methode zou worden onthuld (waarmee inzicht zou kunnen geven in het technisch kennisniveau van een dienst) of indien dit zou leiden tot onthulling van de identiteit van degene die de desbetreffende dienst behulpzaam is geweest bij de toepassing van een methode. Wij zijn bij de uitwerking van artikel 33a, zoals dat thans bij nota van wijziging wordt voorgesteld, tot de conclusie gekomen dat met de genoemde afstelgronden kan worden volstaan. Wat betreft de grond voor uitstel dient naar ons oordeel aangesloten te worden bij de grond voor weigering van inzage in eigen persoonsgegevens, zoals deze in artikel 50 van het wetsvoorstel is geformuleerd. Het gaat daarbij om een nadere invulling van de weigeringsgrond "actueel kennisniveau". Zolang door het uitbrengen van het verslag zicht wordt gegeven op het actueel kennisniveau van een dienst, dient zulks achterwege te blijven. Anders dan in het geval waarbij een afstelgrond aan de orde is, zal in dit soort gevallen periodiek - dat wil zeggen elk jaar - dienen te worden bezien of de grond voor uitstel nog steeds opgeld doet. In artikel 33a, vijfde lid, is deze uitstelgrond nader uitgewerkt.

Ad e: In artikel 33a, vierde lid, van het wetsvoorstel is tenslotte bepaald dat de betrokken minister definitief is ontslagen van de verplichting een verslag uit te brengen, indien is vastgesteld dat het uitbrengen van het verslag redelijkerwijs niet mogelijk is. Hierboven onder b is dit reeds toegelicht.

---

¹² Kamerstukken I, 1997/98, 25 442, nr. 231b, blz. 8 en 9.

R

In paragraaf 3.3.2.1 van het wetsvoorstel worden enkele algemene bepalingen gegeven ter zake van de externe verstrekking van gegevens door de diensten. Artikel 35 ziet op de verstrekking van gegevens in het kader van een goede taakuitvoering. Ingevolge artikel 35, derde lid, kan verstrekking ("mededeling") van door de diensten verwerkte gegevens voorts slechts geschieden in de gevallen voorzien bij deze wet. Dat betekent dat verstrekking van gegevens anders dan in het kader van de goede taakuitoefening eveneens een expliciete grondslag in de Wiv dient te hebben. Zo voorziet hoofdstuk 4 van de nieuwe Wiv in de mogelijkheid van kennisneming van gegevens anders dan in het kader van de taakuitoefening. Een bijzonder geval betreft artikel 37, waarin is bepaald dat indien bij de verwerking van gegevens door of ten behoeve van een dienst blijkt van gegevens die tevens van belang kunnen zijn voor de opsporing of vervolging van strafbare feiten, daarvan mededeling kan worden gedaan aan het daartoe aangewezen lid van het openbaar ministerie. De verstrekking van dergelijke gegevens zal over het algemeen niet strekken ter uitvoering van de aan de diensten opgedragen taken; in de praktijk spreekt men in dit verband over "de exploitatie van bijvangst". Aangezien het niet uitgesloten is dat bij de verwerking van gegevens in het kader van de taakuitoefening door een dienst blijkt van gegevens die tevens van belang kunnen zijn voor de behartiging van belangen die aan andere personen en instanties belast met de uitvoering van een publieke taak zijn opgedragen, achten wij het wenselijk om voor deze vorm van verstrekking een wettelijke basis te scheppen. Artikel 37a voorziet daarin. Ter illustratie moge het volgende voorbeeld dienen. Indien de AIVD in het kader van de uitoefening van zijn taak, bijvoorbeeld ten aanzien van rechts-extremisme, op de hoogte raakt van het gegeven dat bepaalde personen van plan zijn om de openbare orde te verstoren bij een bepaalde demonstratie, dan kan op grond van het voorgestelde artikel dit gegeven aan de verantwoordelijke burgemeester worden gemeld opdat deze de nodige maatregelen kan treffen teneinde tegen een mogelijke verstoring van de openbare orde effectief op te kunnen treden.

Opgemerkt wordt overigens, dat van de in artikel 37a neergelegde bevoegdheid in de praktijk een zeer terughoudend gebruik zal worden gemaakt (al was het alleen maar vanwege het risico dat lopende onderzoeken van de diensten worden gefrustreerd); slechts indien dringende en gewichtige belangen daartoe nopen zal een dergelijke verstrekking worden overwogen.

Anders dan in artikel 37, waarbij in het derde lid is bepaald dat op een daartoe strekkend verzoek inzage moet worden gegeven in de aan de mededeling ten grondslag liggende gegevens teneinde de juistheid van de mededeling te kunnen toetsen, wordt in artikel 37a aangesloten bij artikel 38, derde lid. Dat betekent dat er geen verplichting bestaat om inzage te geven, doch een discretionaire bevoegdheid. Van geval tot geval zal kunnen worden gezien of - bijvoorbeeld in het licht van een lopend onderzoek van de dienst - aan de instantie waaraan een mededeling is gedaan ook inzage in de daaraan ten grondslag liggende gegevens kan worden gegeven.

S, T en U

In het wetsvoorstel, zoals dat is ingediend wordt in artikel 45, tweede lid, bepaald, dat in het geval dat een aanvraag om kennisneming van persoonsgegevens die op de aanvrager betrekking hebben wordt ingewilligd, de desbetreffende gegevens door de aanvrager bij gelegenheid van de kennisneming op generlei wijze mogen worden vastgelegd. In het verslag dat door de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken is uitgebracht, maar ook in het rapport dat de Werkgroep Onderzoek Archieven Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer (werkgroep-Valk) heeft opgesteld¹³, is op deze regeling kritiek geuit. Bij nadere overweging zijn wij tot de conclusie gekomen, dat een dergelijke stringente regeling inderdaad wellicht te ver gaat. Daarom wordt voorgesteld om in artikel 45, tweede lid, de tweede volzin te schrappen (en in het verlengde daarvan artikel 49, derde lid, te laten vervallen) en op de wijze van kennisneming van hem betreffende persoonsgegevens door de aanvrager de regeling, zoals neergelegd in artikel 49 daarop eveneens van toepassing te doen zijn.

V

De wijziging, opgenomen in onderdeel 1, is reeds hiervoor toegelicht; korthedshalve wordt daarnaar verwezen.

Wat de wijziging in onderdeel 2 betreft wordt het volgende opgemerkt. De weigeringsgronden in artikel 51, tweede lid, zijn ontleend aan die van artikel 10, tweede lid, Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Dat geldt ook voor de weigeringsgrond in artikel 51, tweede lid, onder a, waarin de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties als een belang wordt geformuleerd dat bij de beoordeling van een verzoek om kennisgeving van gegevens dient te worden betrokken in de te maken afweging. In het kabinetsstandpunt naar aanleiding van de evaluatie van de Wob¹⁴, is vastgesteld dat onder het begrip "staten" niet de andere landen van het Koninkrijk vallen, terwijl deze wel begrepen zijn onder het begrip "landen". Nu in de praktijk – van de Wob – is gebleken, dat er behoefte bestaat aan een (zelfstandige) mogelijkheid om informatie te weigeren indien het belang van de verstrekking niet opweegt tegen het belang van de betrekking met andere landen van het Koninkrijk, wordt aangekondigd dat het begrip "staten" in de Wob zal worden vervangen door "landen". Het voorgaande is evenzeer aan de orde waar het gaat om de beoordeling van verzoeken om kennisneming van gegevens ingevolge de nieuwe Wiv. Vandaar dat wordt voorgesteld het begrip "staten" in artikel 51 door "landen" te vervangen.

---

¹³ Kamerstukken II, 1997/98, 25 809, nrs. 4-5.

¹⁴ Zie paragraaf 5.4 van het Evaluatieverslag Wet openbaarheid van bestuur, dat bij brief van de minister van Binnenlandse Zaken van 29 april 1997 aan de voorzitter van de Tweede Kamer is aangeboden.

W

Op dit moment staat tegen besluiten op inzageverzoeken - na bezwaar - beroep in twee instanties open bij de bestuursrechter; in eerste instantie bij de rechtbank en in hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. In het wetsvoorstel zoals dit aan de kamer is voorgelegd is - aanvankelijk - op dit punt geen wijziging ten opzichte van de huidige situatie voorgesteld. Wij achten echter - bij nadere overweging - termen aanwezig om op dit punt toch met een wijzigingsvoorstel te komen, inhoudende dat - na bezwaar bij de desbetreffende minister - het beroep wordt beperkt tot één instantie, te weten de Afdeling bestuursrechtspraak. Aanleiding voor deze wijziging ligt allereerst in het streven de duur van de *totale* procedure, die vaak meer dan een jaar beslaat, te beperken. Een dergelijke beperking kan onzes inziens niet zozeer worden gerealiseerd door verkorting van de beslistermijn voor de minister, maar door het beroep op de bestuursrechter terug te brengen tot één instantie.

Ook de aard van het geschil en de daarbij in het geding zijnde belangen rechtvaardigt onzes inziens echter de voorgestelde wijziging. De aard van het geschil is immers dat de burger kennis moet kunnen nemen van eventueel bij een dienst omtrent hem aanwezige gegevens, ook in verband met eventuele vervolgacties; dit inzagerecht moet binnen een redelijke termijn kunnen worden geëffectueerd. De in het geding zijnde belangen, in het bijzonder de staatsveiligheid, brengt verder met zich mee dat op zorgvuldige wijze met eventueel aanwezige gegevens moet worden omgesprongen. Dit geldt zowel bij de beoordeling van inzageverzoeken, de daaraan gerelateerde toetsing van eventueel aanwezige gegevens aan de wettelijk vastgelegde weigeringsgronden en het gereedmaken van een inzagedossier, als bij de (vertrouwelijke) terbeschikkingstelling van eventueel aanwezige gegevens in het kader van rechterlijke procedures, waarbij ook het "need to know" principe opgeld dient te doen en voorkomen moet worden dat gegevens op een niet voor de diensten controleerbare wijze buiten hun macht geraken. De zorgplicht die ingevolge de Wiv op de hoofden van de diensten rust (zie de artikelen 15 en 16) houdt immers niet op te bestaan, indien gegevens die worden verwerkt door de diensten - al is het maar tijdelijk - in het kader van een rechterlijke procedure ter beschikking van een rechtbank worden gesteld. Het is evident dat de hier bedoelde zorgplicht het beste kan worden geëffectueerd, indien het aantal instanties waaraan de hier bedoelde gegevens in het kader van een procedure kunnen worden verstrekt tot een minimum wordt beperkt. In de huidige situatie hebben de diensten in eerste aanleg echter te maken met negentien rechtbanken, waarmee telkens weer afspraken dienen te worden gemaakt ter zake van een zorgvuldige omgang met de aan hen ter inzage te geven gegevens. Het verdient - ook vanuit de optiek van een zorgvuldige omgang met de naar hun aard gevoelige gegevens - de voorkeur te komen tot concentratie van de rechtsmacht bij één instantie, te weten de Afdeling bestuursrechtspraak.

X

In artikel 54 van het wetsvoorstel wordt aan het hoofd van de AIVD en de MIVD de zorgplicht opgelegd om verbindingen te onderhouden met daarvoor in aanmerking komende inlichtingen- en veiligheidsdiensten van andere landen. In het tweede en derde lid is dit nader ingevuld waar het gaat om de verstrekking van gegevens aan deze instanties ten behoeve van door deze instanties te behartigen belangen, waarbij overigens wel aan een aantal voorwaarden dient te worden voldaan.

Het wordt wenselijk geacht om naast de mogelijkheid van verstrekking van gegevens ook andere vormen van samenwerking te normeren. Het gaat dan in het bijzonder om de mogelijkheid tot het verlenen van technische en andere vormen van ondersteuning. De in de nota van wijziging voorgestelde aanvulling van artikel 54 voorziet daarin.

Het verlenen van dergelijke ondersteuning, waartoe een schriftelijk verzoek, ondertekend door de daartoe bevoegde autoriteit, moet worden ingediend onder opgave van de verlangde vorm van ondersteuning alsmede de reden waarom deze ondersteuning wenselijk wordt geacht, dient te worden goedgekeurd door de betrokken minister (artikel 54, vijfde lid). Er is voor gekozen het toestemmingsvereiste – zonder mogelijkheid van mandaat – te leggen bij de voor de dienst verantwoordelijke minister, mede vanwege het feit dat aan het verlenen van ondersteuning aan zogeheten buitenlandse zusterdiensten in voorkomende gevallen ook politieke aspecten verbonden kunnen zijn.

De eventuele inwilliging van het verzoek dient aan een tweetal voorwaarden – vergelijkbaar met die welke aan de verstrekking van gegevens aan dergelijke diensten is gesteld – te voldoen. Zo zullen de door de buitenlandse zusterdiensten te behartigen belangen ten behoeve waarvan ondersteuning wordt gevraagd niet onverenigbaar dienen te zijn met de belangen die de AIVD of de MIVD hebben te behartigen. Bij de beoordeling daarvan zal het Nederlandse buitenlandse beleid, waaronder die op het gebied van de mensenrechten dienen te worden betrokken. De tweede voorwaarde die wordt gesteld is, dat een goede taakuitvoering van de AIVD of MIVD zich niet tegen de verlening van de desbetreffende vorm van ondersteuning dient te verzetten.

Voor zover er om ondersteuning als hier bedoeld wordt gevraagd, zal dat naar verwachting veelal betrekking hebben op de uitoefening van bepaalde bijzondere bevoegdheden, zoals volg- en observatie-acties. De voor de uitoefening van deze bevoegdheden geldende voorschriften dienen, ook indien deze (mede) strekken ter uitvoering van een verzoek om ondersteuning, volledig in acht te worden genomen. Indien de minister toestemming geeft om de verzochte vorm van ondersteuning te verlenen, zal deze door de onder hem ressorterende dienst en onder zijn verantwoordelijkheid worden verleend. Daarmee is ook meteen aangegeven dat de voorgestelde regeling niet inhoudt dat buitenlandse zusterdiensten kunnen worden

gemachtigd om zelfstandig op Nederlands grondgebied te opereren.

Y

In het wetsvoorstel tot Wijziging van de Wet op de rechterlijke organisatie, het wetboek van Strafvordering, de Politiewet 1993 en andere wetten (reorganisatie openbaar ministerie en instelling landelijk parket) (kamerstukken I, 1997/98, 25 393, nr. 330) wordt artikel 22 van de huidige Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten aangepast aan de in genoemd wetsvoorstel voorziene instelling van het College van procureurs-generaal. Artikel 22 van de huidige Wiv vindt zijn "vertaling" in artikel 56 van het wetsvoorstel. Dit artikel dient dan ook in vergelijkbare zin te worden aangepast.

Z, AA, BB, DD, EE en II

In het wetsvoorstel, zoals dat bij de Tweede Kamer is ingediend, is voorzien in de instelling van een commissie van toezicht. Deze commissie is belast met het toezicht op de rechtmatige uitvoering van de Wiv en de Wet veiligheidsonderzoeken; voorts is de commissie belast met het adviseren van de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de minister van Defensie en de minister van Algemene Zaken ter zake van het onderzoeken en beoordelen van klachten (onafhankelijk advies in een interne klachtenprocedure). De voorzitter en leden van de commissie worden bij koninklijk besluit benoemd; voor de benoeming van de voorzitter wordt bovendien een aanbeveling van drie personen opgesteld door een driemanschap, bestaande uit de vice-president van de Raad van State, de Nationale ombudsman en de president van de Hoge Raad gezamenlijk. De commissie is voorts aan te merken als een zelfstandig bestuursorgaan (immers orgaan van een rechtspersoon, die krachtens publiekrecht is ingesteld en niet hiërarchisch ondergeschikt aan enig minister) en dient in beginsel te voldoen aan de Aanwijzingen inzake zelfstandige bestuursorganen.

In het verslag van de kamer zijn met betrekking tot de onafhankelijkheid van de commissie (met name in relatie tot de benoemingsprocedure) kritische kanttekeningen geplaatst. Ook de status van zelfstandig bestuursorgaan heeft vragen opgeroepen. Wat dit laatste betreft moet worden vastgesteld, dat de Raad van State in zijn advies omtrent het wetsvoorstel op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten eveneens vraagtekens heeft geplaatst bij het zbo-karakter; de Raad adviseerde om in het geval dat - zoals aanvankelijk was voorgesteld - de commissie, belast zou worden met de behandeling van klachten (als externe klachtinstantie in plaats van de Nationale ombudsman) de commissie om dezelfde redenen als die welke gelden voor de Nationale ombudsman niet aan te merken als bestuursorgaan en de commissie te vermelden in artikel 1:1, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht¹⁵.

---

¹⁵ Kamerstukken II, 1997/98, 25 877, A, par. 2.2.2.

Het voorgaande heeft ons aanleiding gegeven ons te bezinnen op de vraag of en, zo ja, op welke wijze aan de kritiek van de kamer tegemoet zou kunnen worden gekomen. Wij zijn van oordeel dat ter onderstreping van de onafhankelijkheid van de commissie ook ten opzichte van de uitvoerende macht, een aantal wijzigingen dienen te worden voorgesteld. Deze wijzigingen zijn neergelegd in de onderdelen Z, AA, BB, DD, EE, II en LL van deze nota van wijziging.

Allereerst stellen wij voor de Tweede Kamer bij de benoeming van alle leden van de commissie te betrekken. Onderdeel Z voorziet daarin. Aldaar stellen wij voor dat voor de benoeming van de leden door de Tweede Kamer per vacature een voordracht van drie personen wordt gedaan. Bij haar voordracht slaat de Tweede Kamer zodanig acht als haar dienstig voorkomt op een door het eerder genoemde driemanschap gezamenlijk opgemaakte aanbevelingslijst van ten minste drie personen per vacature. Naar ons oordeel wordt op deze wijze in de benoemingsprocedure van de leden van de commissie zodanige waarborgen ingebouwd, dat daarmee elke twijfel omtrent de onafhankelijkheid van de commissie wordt weggenomen. Weliswaar houdt de kroon een eigen verantwoordelijkheid waar het gaat om de uiteindelijke benoeming, doch het is evident dat de betrokken ministers bij de voordracht aan de kroon voor benoeming van de voorzitter en de andere leden ernstig rekening zullen houden met de voordracht die de Tweede Kamer per vacature heeft uitgebracht. Zij zullen ter zake van een eventuele afwijking van de voordracht van de kamer desgevraagd rekenschap dienen af te leggen.

De grotere betrokkenheid van de Tweede Kamer bij de benoeming van de leden van de commissie impliceert naar ons oordeel ook bij ontslag van leden op grond van artikel 61, aanhef en onder g, van het wetsvoorstel, een grotere betrokkenheid van de Tweede Kamer; anders dan de in artikel 61, onder a tot en met f, neergelegde objectieve ontslaggronden heeft de ontslaggrond in onderdeel g - namelijk dat betrokkene naar het oordeel van de betrokken ministers door handelen of nalaten ernstig nadeel toebrengt aan het in hem te stellen vertrouwen - een zeker subjectief, waarderingselement in zich. In onderdeel AA van de nota van wijziging wordt dan ook voorgesteld om - in plaats van het eerder voorgestelde driemanschap - vooraf de Tweede Kamer omtrent een voorgenomen ontslag op deze grond te horen.

De wijzigingen zoals hiervoor toegelicht, maar ook indachtig de opmerkingen van de zijde van de kamer ter zake van het zbo-karakter van de commissie alsmede hetgeen de Raad van State eerder in zijn advies daaromtrent heeft opgemerkt, brengen naar ons oordeel tevens mee dat het zbo-karakter van de commissie van toezicht dient te worden heroverwogen. Niet alleen het feit dat door de voorgestelde wijzigingen in de sfeer van de benoeming (en het ontslag) van de leden van de commissie, de commissie meer en meer het karakter krijgt van instanties als de Nationale ombudsman en de Algemene Rekenkamer, zonder daarmee overigens te zeggen dat de commissie van toezicht als Hoog College van Staat zou moeten worden aangemerkt, speelt daarbij een belangrijke rol. Maar ook komt het ons onwenselijk voor om waar het gaat om benoeming van leden ("bestuurders") van zelfstandige

bestuursorganen tot een vermenging van verantwoordelijkheden te komen die enerzijds rusten op de regering en anderzijds op het parlement. Verder vormt een reden om tot heroverweging van het zbo-karakter van de commissie te komen, het feit dat in het wetsvoorstel al een belangrijk deel van het bestuursrecht, waaraan (zelfstandige) bestuursorganen normaliter zijn onderworpen, zoals de regeling ter zake van bezwaar en beroep uit de Algemene wet bestuursrecht, niet van toepassing is verklaard op de commissie. Zoals in de memorie van toelichting reeds was uiteengezet, was het gelet op de taak en positie van de commissie niet gewenst, dat tegen haar oordelen en daarmee samenhangende beslissingen bezwaar en beroep zou openstaan¹⁶. In meer algemene zin kan worden gesteld, dat de commissie van toezicht advies- en controletaken vervult die zich onderscheiden van de bestuurlijke werkzaamheden waarop de Algemene wet bestuursrecht ziet.

Het voorgaande heeft ertoe geleid, dat wij voorstellen om de commissie van toezicht op te nemen in artikel 1:1, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht (onderdeel II). Nu daarmee de commissie van haar (zelfstandig) bestuursorgaan-karakter wordt ontdaan, dient ook artikel 68 van het wetsvoorstel te vervallen (onderdeel BB). Dit artikel, waarin de inlichtingenplicht van de commissie jegens de ministers van Algemene Zaken, van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Defensie was geregeld, strekte immers ter uitvoering van de Aanwijzingen inzake zelfstandige bestuursorganen, die thans niet meer van toepassing zijn.

In de nota van wijziging wordt voorts een aantal wijzigingen voorgesteld, die ertoe strekken om de betrokkenheid van de beide kamers der Staten-Generaal bij de uitoefening van de toezichtsactiviteiten door de commissie van toezicht te vergroten. Dit geschiedt allereerst door een aanvulling van artikel 74 van het wetsvoorstel, waarin de bevoegdheid van de commissie tot het verrichten van onderzoek in het kader van haar toezichthoudende taak is geregeld. Voorgesteld wordt om in dit artikel een nieuw tweede lid in te voegen, waarbij wordt bepaald dat de commissie bevoegd is om op een daartoe strekkend verzoek van elk van de beide kamers der Staten-Generaal een onderzoek te verrichten naar de wijze waarop hetgeen bij of krachtens de nieuwe Wiv en de Wet veiligheidsonderzoeken is gesteld, is uitgevoerd. Het blijft echter aan de commissie om te bepalen of zij aan een dergelijk verzoek gehoor geeft. Deze bepaling is vergelijkbaar met die welke voor de Algemene Rekenkamer geldt ingevolge artikel 58 van de Comptabiliteitswet.

Verder wordt voorgesteld om artikel 75 te wijzigen. In dit artikel is de procedure geregeld rondom de toezichtsrapportage door de commissie van toezicht. In de regeling zoals deze thans in het wetsvoorstel is neergelegd, is een door de commissie uitgebracht toezichtsrapport niet openbaar; alleen aan de commissie Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer wordt het toezichtsrapport door de verantwoordelijke minister ter vertrouwelijk kennisneming toegezonden. Nu aan de beide kamers het recht wordt verleend om de commissie van toezicht te verzoeken een bepaald onderzoek te verrichten, dient onzes inziens het complement daarvan te

---

¹⁶ Kamerstukken II, 1997/98, 25 877, nr. 3, blz. 95.

zijn dat ook – voor zover mogelijk – in het openbaar daaromtrent wordt gerapporteerd. Voorgesteld wordt daarom in artikel 75, eerste lid, te bepalen dat het toezichtsrapport een openbaar deel bevat, waarop artikel 8, derde lid, van overeenkomstige toepassing is. Dit laatste betekent dat het openbare deel van het toezichtsrapport geen gegevens mogen worden opgenomen die gelet op het belang van de staat niet openbaar kunnen worden gemaakt. Daarvan is in ieder geval sprake indien de gegevens zicht geven op door de dienst aangewende middelen in concrete aangelegenheden, door de dienst aangewende geheime bronnen en het actuele kennisniveau van een dienst. Dergelijke gegevens kunnen door de commissie van toezicht wel in een geheim deel van het rapport worden opgenomen. Het openbare deel van het toezichtsrapport dient door de verantwoordelijke minister, vergezeld van diens reactie daarop, binnen zes weken nadat de commissie dit aan hem heeft doen toekomen aan de beide kamers der Staten-Generaal te worden gezonden; het geheime deel van het toezichtsrapport dient op vergelijkbare wijze ter vertrouwelijke kennisneming aan de commissie Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede kamer te worden gezonden (gewijzigd artikel 75, vijfde lid). Naar ons oordeel wordt op deze wijze de mogelijkheid tot parlementaire controle op het functioneren van inlichtingen- en veiligheidsdiensten – met inachtneming van de noodzakelijkerwijs in acht te nemen grenzen – verder verbeterd.

GG

Deze wijzigingen vloeien voort uit de wijziging van het taakartikel van de AIVD, waarbij de aanvankelijk in artikel 6, tweede lid, onder d, geformuleerde taak is ondergebracht in een apart lid (lid 3).

HH

Het betreft hier een aanpassing aan een wijziging van artikel 139c, tweede lid, onder 3°, van het Wetboek van Strafrecht, welke bij de inwerkingtreding van artikel 19.11 van de Telecommunicatiewet is aangebracht.

JJ

In artikel 91 van het wetsvoorstel wordt een aantal wijzigingen van de Wet veiligheidsonderzoeken (Wvo) voorgesteld. In onderdeel JJ van deze nota van wijziging wordt voorgesteld artikel 91 met een viertal onderdelen aan te vullen. Het betreft hier allereerst een aanpassing van de aanduiding van de minister van Binnenlandse Zaken in diverse artikelen van de Wvo aan diens nieuwe benaming, te weten de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (onderdeel C). Naar ons oordeel dient binnen één wetgevingscomplex, waartoe zowel de Wiv als de Wvo gerekend dienen te worden, één en dezelfde terminologie te worden gehanteerd. De andere voorgestelde wijzigingen (onderdelen D, E en F) hangen samen met de introductie van het begrip “nationale veiligheid” in de Wiv, hetgeen zijn doorwerking

heeft in een aantal bepalingen van de Wvo.

KK

Artikel 94 van het wetsvoorstel behelst een wijziging van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen. Deze wet is inmiddels ingetrokken. Artikel 94 kan daarmee vervallen.

LL en MM

In dit onderdeel van de nota van wijziging wordt voorgesteld de wet met een viertal nieuwe artikelen aan te vullen.

Artikel 95a hangt samen met de voorgestelde invoering van een notificatieverplichting en is hiervoor reeds nader toegelicht.

Artikel 95b behelst wijzigingen van de inmiddels tot stand gekomen en (grotendeels) in werking getreden Telecommunicatiewet; als gevolg van de voorgestelde wijziging kunnen de artikelen 99 tot en met 102 van het wetsvoorstel vervallen (onderdeel MM voorziet daar onder meer in). Met betrekking tot de voorgestelde wijziging van artikel 3.10, tweede lid, artikel 13.4, eerste lid, en artikel 13.7, eerste lid, van de Telecommunicatiewet wordt opgemerkt, dat als gevolg van de introductie van het begrip nationale veiligheid als overkoepelend begrip in de taakartikelen van diensten het begrip "veiligheid van de staat" daaraan aangepast diende te worden; de toevoeging "vitale economische belangen van Nederland" vloeit verder voort uit de aanvulling van de onderzoekstaak van de AIVD met betrekking tot andere landen, waarbij dit specifieke belang naast de nationale veiligheid is opgenomen.

Artikel 95c voorziet in een wijziging van de Wet bescherming persoonsgegevens. In artikel 2, tweede lid, van het thans nog als voorstel van Wet bescherming persoonsgegevens bij de kamer aanhangige wetsvoorstel wordt nog verwezen naar de huidige Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten; met de voorgestelde wijziging wordt dit zodanig aangepast, dat te zijner tijd naar de nieuwe Wiv wordt verwezen. Zoals bekend zal de Wbp - evenals de huidige Wet persoonsregistraties - niet van toepassing zijn op de gegevensverwerking (onder de Wpr: persoonsregistraties) ten behoeve van de uitvoering van de Wiv.

Artikel 95d voorziet in een aanvulling van artikel 1, eerste lid, en artikel 2, eerste lid, van de Wet incompatibiliteiten Staten-Generaal en Europees Parlement voorzien. Daaraan ligt de volgende reden ten grondslag. In het verlengde van de voorgestelde wijzigingen ter zake van de benoemings- en ontslagprocedure voor de leden van de commissie van toezicht, waarbij aan de Tweede Kamer een prominente rol wordt toegekend (onderdeel Z en AA), almede het feit dat het resultaat van de werkzaamheden van de commissie van toezicht – neergeslagen in een jaarverslag en

toezichtsrapportages – uiteindelijk bij de beide kamers der Staten-Generaal terecht komt en derhalve een instrument kan zijn bij de effectuering van controle door elk der kamers op de activiteiten van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, dient naar ons oordeel ook de gevolgtrekking te worden gemaakt dat uit een oogpunt van zuiverheid van verhoudingen het wenselijk is in de Wet incompatibiliteiten Staten-Generaal en Europees Parlement te bepalen, dat een lid van de Staten-Generaal of een in Nederland gekozen lid van het Europees Parlement niet tevens lid van de commissie van toezicht kan zijn.

NN

Artikel 105, eerste lid, van het wetsvoorstel regelt de inwerkingtreding van de wet. Aanvankelijk was gekozen voor de formule dat de gehele wet in werking treedt op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip. Om een tweetal redenen dient artikel 105, eerste lid, echter te worden gewijzigd en de mogelijkheid van gedifferentieerde inwerkingtreding te worden geopend.

De eerste reden houdt verband met de invoering van de notificatieregeling, zoals we die in artikel 33a hebben vormgegeven. Het moment van inwerkingtreding van deze regeling is afhankelijk van de totstandkoming en inwerkingtreding van het voorstel tot herziening van artikel 12 Grondwet, zoals dat thans in tweede lezing bij de Tweede Kamer aanhangig is. De reden hiervoor is, dat - anders dan het huidige artikel 12 Grondwet - het voorgestelde grondwetsartikel voorziet in de mogelijkheid van afstel van notificatie (indien de nationale veiligheid zich daar blijvend tegen verzet). In de voorgestelde notificatieregeling hebben we daarop reeds geanticipeerd. Voorts kan de inwerkingtreding van deze verplichting pas geschieden op het moment dat de benodigde maatregelen ter implementatie van deze verplichting zijn getroffen. De inwerkingtreding van andere delen van de wet moet daar niet afhankelijk van dienen te worden gemaakt. Een ander, later tijdstip van inwerkingtreding van dit onderdeel van de nieuwe Wiv moet dus mogelijk zijn.

De tweede reden tot aanpassing van artikel 105, eerste lid, ligt in het feit dat de wet zal gaan voorzien in de instelling van een commissie van toezicht. In paragraaf 6.1 van het wetsvoorstel is naast de instelling ook voorzien in de procedure van benoeming van de leden van deze commissie. Teneinde te verzekeren dat deze commissie van meet af aan met haar werkzaamheden kan beginnen, dat wil zeggen vanaf het moment dat de rest van de wet in werking treedt, is het noodzakelijk om deze paragraaf eerder in werking te kunnen laten treden, waardoor de in de wet voorziene benoemingsprocedure kan worden gevolgd.

In verband met het voorgaande wordt daarom voorgesteld artikel 105, eerste lid, zodanig te wijzigen dat bepaald wordt dat de artikelen van de wet in werking treden op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld (model C van Ar 180).

DE MINISTER-PRESIDENT,
MINISTER VAN ALGEMENE ZAKEN,

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

DE MINISTER VAN DEFENSIE,

DE MINISTER VAN JUSTITIE,

(defversie-nvwrvst4)(22.03.1999)
KJ7RD